

L'ESTEL

de Mallorca

ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA

EL DIARI DELS MALLORQUINS

ANY XVI. NÚMERO 361

15 D'ABRIL DE 1997

PREU: 200 PTS

Solidaritat unilateral

Des de fa una temporadeta s'ha reactivat la caixa de trons en la qüestió de la suposada insolidaritat d'unes certes nacions de l'Estat espanyol en relació amb les regions de l'Espanya estricta. S'afirma, per exemple, que els catalans (en conjunt i volent dir, evidentment, la classe política dirigent al Principat de Catalunya) són insolidaris, perquè fan tot el que poden per treure uns certs avantatges del pacte de govern que tenen amb el PP a Madrid. En unes declaracions recents, Manuel Chávez, president de la Junta d'Andalusia, ha arribat a afirmar que és una vergonya que els afers de bona part dels espanyols es decideixin a Barcelona (sembla, emperò, que no constitueix cap problema que la immensa majoria d'aquestes mateixes qüestions -especialment les més importants- es decideixin a Madrid; decidir a Madrid vé a ser quelcom normal, mentre que qualsevol desviació de la norma constituirà com una mena d'atemptat en contra de la supervivència).

Fa una mica de gràcia -per no usar un terme més graciós- que siguin precisament personatges com Chávez o com Rodríguez Ibarra els qui s'omplen la boca del concepte "solidaritat". Exigeixen de nosaltres, per exemple, solidaritat econòmica. I tenen quelcom més que solidaritat econòmica, si tenim en compte l'espoli fiscal que pateixen tant les Illes Balears i Pitiüses com el Principat de Catalunya i el País Valencià.

Són els alumnes de la Perruqueria de Can Llongueres del carrer Trenta U de Desembre.

Però aquesta solidaritat sempre es presenta com a unidireccional. Nosaltres som solidaris -a través de la nostra contribució econòmica- amb les regions deprimides de l'Estat. Podríem esperar, idò, que els polítics d'aquestes regions fossin solidaris amb nosaltres amb altres coses. Per exemple, la nostra llengua, la llengua catalana, té una salut tan precària com l'economia extremenya. Nosaltres som solidaris amb extremenys, andalusos o castellans a nivell econòmic. Però no rebem la contrapartida solidària: extremenys, andalusos o castellans no són solidaris amb nosaltres contribuint a enfortir allò que tenim malferit. Partint d'una profunda ingenuïtat, partint d'una ingenuïtat gairebé teatral, vaig suposar que tota la colla d'espanyols "solidaris" votarien favorablement a la proposta de la senadora Pilar Costa exigint a l'Estat el reconeixement de la uni-

tat de la llengua catalana.

Nosaltres hem d'esser solidaris, però ells en poden prescindir perfectament. Estam en un context de solidaritat unilateral, que quadre perfectament amb el bilingüisme unilateral, amb la sobirania unilateral i amb tantes altres unilateralitats.

El problema de fons és que, en aquesta part del món, hi ha una disfunció extraordinària entre llei i justícia. L'espoli fiscal, la manca de concert econòmic, la solidaritat unilateral són un reflex de la legalitat vigent. Però tot això, evidentment, és contra justícia. Hauríem de restablir la bilateralitat de relacions, és a dir, les relacions entre iguals, per tal de restablir la bilateralitat en les relacions, és a dir, les relacions entre iguals, per tal de restablir precisament una relació justa, base per a unes relacions també justes.

Bernat Joan i Mari. President d'ERC -Illes Balears i Pitiüses

JUSTÍCIA PER A LA NOSTRA NACIÓ ESCLAVA

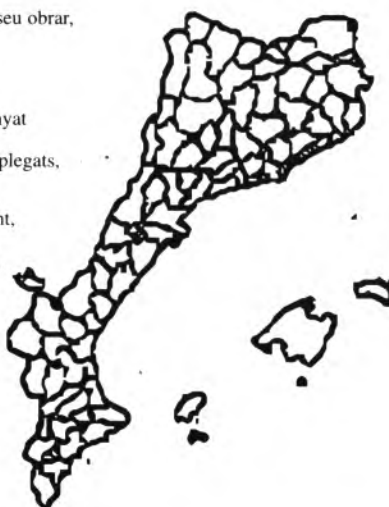
Pensen dins seu els insensats:
"Déu no és res".
Són corromputs, és detestable el seu obrar,
ningú no fa el bé.

El Senyor guaita des del cel
per veure com són els hòmens,
per observar si n'hi ha cap d'assenyat
que cerqui Déu.
S'han desviat, s'han pervertit tots plegats,
ningú no fa el bé, ni un tan sols.

Aquests malèfics veuran clarament,
i ho proclamaran,
que els qui devoren el meu poble,
és pa sagrat que devoren.

Quin esglai s'apodera d'ells
quan veuen que Déu fa justícia!
Es reien de la causa del pobre
i han vist com Déu l'empara.

Oh! que vingui Sió
la salvació d'Israel!
Que el Senyor renovi
la vida del seu poble,
Jacob s'omplirà de goig,
Israel s'alegrarà.

N'Eduard Hinojosa, natural de Barcelona, fa 4 anys que regenta l'Autoescola Augusta a la barriada des Tren de Sóller. A la fotografia amb els seus alumnes.

Són els alumnes i les professores de la Acadèmia F. Miró de Perruqueria, que fa 25 anys que està oberta a la barriada de la Plaça de Toros de Ciutat.

SUMARI

2 Foc i Fum	12 Nacions que s'han independitzat aquest segle
2 Multitudinària festa de la "Bona Gent"	13 L'esperit republicà
3 Torras i Bages davant l'integrisme	14 Minories nacionals
4 Strubell, Verges i Porta Perales: Entre la realitat, la virtualitat i el despropòsit	14 Les religions, opi del poble
6 L'antifranquisme a Mallorca (1950-1970)	15 Gloses
8 Protocols per una Praxi intel·lectual d'alliberament (II)	16 Petits Anuncis
9 L'Oposició i Unió Valenciana forçaran a n'En Zaplana a exigir la retirada de la moneda de Felip V	17 Llibres que cal llegir
9 Els acudit d'en Balutxo	17 Llibres ben arribats
10 Políticament incorrecte (I)	18 La Fam
11 La màfia a Mallorca	19 Característiques de la pobresa al Tercer Món
	20 Es Gall
	20 S'Arenal de Mallorca
	20 Inoculació política

ADMINISTRACIONES GUILLERMO SUREDA

**ADMINISTRACIÓ DE FINQUES
AGÈNCIA INMOBILIÀRIA
ASSESSORIA FISCAL-CONTABLE**

Jafuda Cresques, nº 1 - entl.º esq.
Tels. 20 92 18 - 29 99 96
Fax 29 99 96
Horari 9 a 17 hores
Tel. mòbil 908 83 09 32
07004 Palma

**Especial dedicat a
LES BARRIADES
FLEMING I
PLAÇA DE
TOROS DE
CIUTAT**

**Si vos ha agradat,
telefonau al
26 50 05 i el vos
enviarem
cada quinze dies.**

L'ESTEL de Mallorca

**INFORMA'T INFORMA'T INFORMA'T
INFORMA'T INFORMA'T INFORMA'T**

Foc i Fum

MATEU JOAN I FLORIT

* I, que us n'heu adonat que els qui comanden a Mallorca: consellers, batles, etc., de cada dia xerren més en foraster? És ben hora que els canviem per uns altres que xerrin en mallorquí. O no?

* Ens telefona un subscriptor de Calà Millor i ens conta que va anar a les Coves d'Artà: són ben garrides, digué, però les explicacions del guia eren en anglès, castellà, francès i alemany. De català, idioma oficial i propi d'aquesta terra, res de res. Ho va comentar a l'encarregat qui de paraula el va maltractar i el va humiliar, i això que aquest encarregat era d'aquí. "Hostes vendran que de casa ens treuran", diu l'adagi. I ajudats per la nostra gent! Gent amb complexos d'esclau.

* Els dissabtes matí hi ha un bon mercat a son Ferriol: fruites i verdures fresques, confecció, animals... i un bon berenar a les tavernes que envolten la plaça. Recomanam d'anar-hi.

* Copiant la Revista "Es Ressor" vos recomanem: No donar a les coses més importància de la que tenen. Evitar els excessos, especialment els qui han complert el mig segle d'existència. Estimar la terra, cultivar-la i recollir-ne els fruits. Viure tranquils, perquè l'amo en Biel hi viu. Fugir dels maldecaps perquè per set-cents anys que hem de viure... Que no presioneu als polítics perquè vos facin favors personals. Que no augmenteu la corrupció política. Que sigueu molt amics dels qui voten un partit diferent al que votau. Que no

vulgueu augmentar els vostres duros damunt l'esquena dels altres. Que valoreu la tasca realitzada pels vostres pares. Que doneu importància a la tasca feta per les generacions precedents. Que recordeu els vostres avantpassats. Que aprengueu que la majoria dels nostres avantpassats són catalans. Que no rigueu els acudits de copes, abecés, sers i d'altres enginyers d'aquesta casta perquè quan se'n riuen dels catalans, se'n riuen de nosaltres. No faceu el paper d'esclaus i en bon mallorquí, el de fotuts i pagar el beure, o d'altres que tots coneixem. Triame una o les dues juntes per reflexionar: **Més savi és qui sap que no sap res. Qui sap el que és correcte farà el que és correcte.**

* Sóm a una taverna de sant Joan. Un negre s'acosta al taulell i diu: - L'amo, abocau-me una cervesa. L'amo la hi aboca i comenta: I jo que me pensava que ereu negre, i sou mallorquí.

* "Si netegéssim el judaisme profètic i el cristianisme com Jesús

ens ensenyà; i sobretot si netegéssim el clericalisme de l'un i de l'altre, llavors tindríem una religió, la qual podria salvar el món de tots els mals socials. És el deure de tothom de fer tot allò al seu abast pel triomf d'aquesta classe de religió". ALBERT EINSTEIN.

* El Ministeri d'Educació espanyol treurà a concurs públic les places de professors, tant els forasters com el mallorquí, que no han après el català. Aquests professors opositaren els anys 93-94, i guanyaren les oposicions amb el compromís d'aprendre la llengua de les Balears en un termini de tres anys, que no han complert; idò, barco i que s'en vagin a cercar feina a Espanya. Què s'havien cregut! Que podien ensenyar els nostres infants sense saber la llengua d'aquí?

* El 16% dels infants nascuts a la nostra comunitat són fills de mares fadrines. En temps del Gran Dictador, els capellans haurien tret foc pels queixals i les beates haurien xafardejat tot l'horabaixa dels diumenges!

* Les ONG's espanyoles parlen a tot hora de PAU: pau a Euskadi, als Grans Llacs, als Balcans... Però no demanen mai la JUSTÍCIA. I la pau sense justícia, quasi sempre és la pau dels cementeris.

* Des de l'ESTEL de Mallorca, felicitem de tot cor a l'Obra Cultural Balear, que enguany fa 35 anys. Una entitat que va començar impartint cursos de català en la clandestinitat i continua encara avui de manera legal, una entitat que va donar cobro a les associacions de veïns i a tot aquell que n'hi va demanar en els anys de la transició, una entitat que ens va permetre veure i sentir les televisions i ràdios del continent català... i que ha fet tantes i tantes coses per cohesonar la societat mallorquina entorn de la seva llengua i cultura. Felicitem i endavant... i recomanem als nostres lectors que s'hi afiliïn, que l'OCB s'ho mereixi, i més ara que reb els atacs pudents -igual que nosaltres mateixos- del panflet espanyol, ABC. Ω

Santa Catalina Multitudinària festa de la "Bona Gent"

La presidenta del Consell Insular de Mallorca, Maria Antònia Munar, fou la convidada d'excepció.

L'associació d'Amics de la Tercera Edat Bona Gent, de s'Arraval de Santa Catalina, fa celebrar, el dia 20 de març passat, al seu local social del carrer del Ferro, una festa de pinyol vermell amb motiu de la Festa del Pare.

Se va aprofitar l'ocasió per retre un efusiu homenatge al director de Bona Gent, en Josep Company, per la bona feina que vé desenvolupant al front de l'entitat, en els seus deu anys de singladura.

Va esser convidada d'excepció a aquesta festa la presidenta del Consell de Mallorca, na Maria Antònia Munar.

Les "joves associades del club" ens deleitaren amb unes taules de gimnàstica, una desfilada de models dissenyats per elles mateixes i un bon glosat.

La nota més brillant de l'acte fou l'exposició de vestits i peces mallorquines del segle XVII i XVIII, propietat de la associació. També se va inaugurar l'exposició dels "Tallers de Bona Gent '97". Quadres polítics tridimensionals, policromats,

punt mallorquí, pintura etc... El famós escultor Joan Costa, soci de l'entitat, també va exposar algunes de les seves escultures.

Hi va haver parlaments per part d'en Josep Company, director de l'associació, Pere Felip, portaveu, i Maria Antònia Munar, presidenta del CIM, parlaments que foren molt aplaudits per les prop de vuit-centes persones assistents a l'acte.

En el seu parlament, en Pere Felip se va referir a l'exposició de vestits mallorquins dels segles XVII i XVIII, d'aquesta manera: "Des de la seva fundació, la nostra entitat ha tingut com a prioritat fonamental el recuperar i potenciar els costums i les tradicions de la nostra estimada Mallorca. Aquí ens sentim molt mallorquins i defensors de lo nostre, de tot allò concernent a la nostra roqueta. I vull matisar que, per la nostra entitat, no són solament mallorquins els nascuts a Mallorca, sinó també els venguts de fora que, viuen, fan feina i s'integren a la nostra cultura i a la nostra societat. La nostra

col·lecció de vestits i peces de tela mallorquina, que compta amb més de cent cinquanta peces, s'ha aconseguit a base de donacions de socis que, agraïts pel bon tracte que reben en aquesta casa, han volgut regalar a aquesta entitat allò que més estimaven i que amb més estimació guardaven a casa seva. Per això, aquesta col·lecció no té preu. No la vendríem per mil milions, ja que la nostra mallorquinitat no té preu. És la columna vertebral de la nostra associació". I va continuar en Pere Felip: "Si tenim dos mil associats, i som l'associació que té més capacitat de convocatòria, no és per casualitat. És el fruit de l'ambient de tendresa, comprensió, solidaritat i, sobretot, senzillesa que impera dins de la associació. I és que a Bona Gent, sempre feim les coses amb senzillesa, així com mos surt, així com transcorren els dies, així com volen els aucells, així com volem nosaltres..."

Se va tancar l'acte amb un saborós berenar i un ball ben vitenc, amb música en viu, i festa i sarau per llarg. Redacció Ω

ALIMENTACIÓ FLEMING, S.L.

Guillermo Galmés, 17
Tel. 20 00 18 - Fax 20 15 08
Palma - 07004

MOQUETAS «ES TREN»

THEMA MOBLES

**LA MAJOR EXISTÈNCIA DE
MOQUETES DE MALLORCA**

**GRAN EXPOSICIÓ DE
MOBLES I MATALASSOS**

C/. Eusebio Estada, 62
(junto gasolinera)
07004 PALMA
TEL. 29 44 17

BARTOLOME TUR BONET

ALFA • BERNINA • WERTHEIM • BROTHER

**Màquines de Cosir
Servei Tècnic
Exposició i Vendes**

C/. Arquitecte Bennàssar, 7
Tel. 20 78 10
07004 Palma - Mallorca

Torras i Bages davant l'integrisme

L'època: el segle XIX

La caiguda de l'Antic Règim, que es va produir amb la Revolució Francesa (1879) i que va arribar a l'estat espanyol a començaments del segle XIX amb l'enderrocament de Carles IV (1808), obligava l'Església Catòlica a plantejar sobre bases noves la seva presència en la societat organitzada en Estat, que abans tenia assegurada en un Estat confessional presidit per uns reis que ho eren i ho proclamaven a tord i dret: "per la gràcia de Déu".

Ara, els nous estats que s'imposen a Europa es proclamen "liberals" en un sentit no directament econòmic, sinó polític: es volen assentats no en la gràcia de Déu, en que es recolza la reialesa, sinó en el poble, que vota uns delegats, els quals elaboren una Constitució, que respecta les llibertats de consciència, de cultes, de càtedra i d'impremta. Quan es tracta d'estats monàrquics, la monarquia és constitucional i el rei jura la Constitució. Així com l'Antic Règim era sacral i confessional, els nous estats liberals són seculars i no confessionals. Aquesta situació arriba a l'Estat espanyol amb la Constitució de Cádiz de 1812.

Tot el segle XIX és, a Espanya, una lluita entre els partidaris de la nova situació i els que volen tornar a l'antiga: entre liberals i absolutistes. El regnat de Ferran VII oscil·la entre els uns i els altres. Quan mor el rei (1833), la qüestió dinàstica es barreja amb la qüestió política, perquè la regència de Maria Cristina i el regnat d'Isabel II tenen color liberal, mentre que el germà del rei difunt, Carles Maria Isidre, i els seus successors es presenten com a defensors del règim antic. I comencen les guerres carlines, que divideixen el país: 1833-1848, 1847-49; 1872-76. No hi ha només guerres: també hi ha aixecaments i partides. I la revolució de 1868, que destrona Isabel II i obre un període especialment convuls, que no tanca la República, proclamada l'any 1872, sinó la restauració monàrquica que té lloc el 1874 i la Constitució de Cánovas del Castillo, de 1876. S'obre aleshores un període de certa estabilitat anomenat Restauració, amb Alfons XII i després Alfons XIII, que desembocarà en el directori militar de Primo de Rivera, el 1923, i amb la II República, el 1931.

En aquest panorama, el carlisme es presenta com a partit confessional i com a partit de catòlics. Els catòlics catalans i sobretot el clergat estan majoritàriament arreglats al seu costat. Compta amb òrgans escrits poderosos i influents, com la "Revista Popular" (1871-1916, que dirigeix el prevere sabadellenc Fèlix Sardà i Salvany, autor de "El liberalismo es pecado" (1884), i el diari "El Correo Catalán" (1876). El vèrtex, la jerarquia catòlica defensava el retorn a l'Antic Règim i a la confessionalitat de

Casimir Martí i Joan Bonet i Baltà han estudiat amb detall l'integrisme a Catalunya els anys 1881-1888 en un llibre ple d'informació de primera mà, i d'una gran finor d'anàlisi ("L'integrisme a Catalunya. Les grans polèmiques (1881-1888)", Barcelona, 1990). En ell emergeix el paper decisiu que va jugar-hi, des d'una distància que el situava volgutament al marge de les polèmiques, el capellà vilafranquí Josep Torras i Bages, des del seu recer del passatge Permanyer, de Barcelona.

l'Estat i havia condemnat solemnement els errors moderns (Pius IX, Syllabus, 1864). Només Lleó XIII (1878-1903) comença a plegar-se al realisme dels fets: els estats liberals s'afermen a Europa i aquell estat de coses difícilment tornarà enrera. Per realisme, doncs (alguns diran per estratègia) el Papa manté els principis (allò que ell anomena "la tesi"): l'ideal és l'Estat confessional, però s'adapta a la realitat de fet (allò que anomena la "hipòtesi"): si la situació concreta no permet l'ideal, cal col·laborar lleialment amb l'estat liberal i defensar els drets de l'Església i de la religió, seguint les regles de joc establertes.

A l'interior del catolicisme català va prenent força la veu dels transients, que seran titllats de "mestissos" pels intransigents o "integrists" (com s'anomenen ells perquè mantenen, diuen, la doctrina catòlica en el camp polític en tota la seva integritat). Les polèmiques són d'una gran duresa, sobretot per part d'aquests darrers, i arriben a extrems que avui ni sospitem. Si el bisbe d'Urgell, Salvador Casañas (1879-1901), fa constatar als integristes, els altres bisbes s'arreglaren majoritàriament al costat del Papa, especialment el de Barcelona, Josep Maria d'Urquinaona (1878-1883), i el de Vic (1882-99), Josep Morgades, tots dos blancs de les ives dels integristes més despietats. Roma intervé una vegada i una altra, desautoritzant la intransigència dels integristes espanyols (1882), a l'Encíclica "Com Multa", demanant que els diversos grups facin les paus entre ells i s'uneixin sota la direcció dels bisbes. Però no hi ha res a fer.

Mentrestant, ha anat prenent cos el moviment de represa nacional que anomenem la Renaixença, l'inici del qual es data simbòlicament l'any 1833 (Oda a la Pàtria de B.C. Aribau), i que compta amb una bona participació de persones de l'Església, capellans i laics, entre ells l'enomenat nucli de Vic, amb noms tan destacats com Jaume Collell i Jacint Verdaguer.

Torras i Bages

Josep Torras i Bages neix l'any 1846, el mateix dia que mor Jaume Balmes i que neix Jaume Collell, i un any després del naixement de Jacint Verdaguer. Fa estudis a la Universitat de Barcelona, on es gradua en filosofia i lletres (1865) i es doctora en dret civil i canònic (1869). Als 23 anys inicia els estudis eclesiàstics, primer a Barcelona i després a Vic (on retroba Jaume Collell i, a través d'aquest, entra en relació ami-

cal amb Jacint Verdaguer). És ordenat de prevere l'any 1871. Però continua estudiant. És preconitzat bisbe de Vic el 1899 i mor el 1916.

Pertanyà, per relacions i per convicció és un home pactista, per bé que la seva formació doctrinal és ben tradicional, i la seva ortodòxia, a tota prova. Participa en l'anomenada "penya dels minyons", tots ells preveres, que es compten entre els eclesiàstics oberts i es reuneixen setmanalment: Ricard Cortés (més tard bisbe auxiliar de Barcelona), Antoni Estalella, que morirà essent bisbe de Terol (1884-86), Jaume Almera, Gaietà Barraquer, Jaume Collell. Parlen, naturalment, de tot: qüestions religioses, religioso-polítiques, catalanisme; però la seva preocupació és bàsicament apostòlica (avui en diríem pastoral). Torras és amic de Joan Maragall i d'Enric Prat de la Riba i participa en el laboració de les bases de Manresa (1892). És conciliari de l'acadèmia catalanista de la Congregació de Maria Immaculada dels jesuïtes, que dirigeix el pare Fiter. Té relació amb artistes, a través del Cercle Artístic de Sant Lluc, del qual també és conciliari (1893). Ho serà així mateix, de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, per a la qual redactarà la "Visita espiritual" (1899).

Ben aviat s'adona que les agres polèmiques entre integristes i mestissos no tenen cap sortida i que només fan mal i divideixen els catòlics i el clergat, i escriu al seu amic Collell que no és tan hora de recollir com de sembrar, que no és qüestió d'entrar en la polèmica sinó de desplaçar-la. També el preocupa el caire que pren en alguns sectors el moviment catalanista, en concret el que capitanava Valentí Almirall, fundador de "El Diari Català" (1879-1891) i autor del primer llibre de, diguem-ne, doctrina catalanista: "Lo Catalanisme" (1886).

La proposta torrasiana

Les seves aportacions sobre la presència de l'Església i els cristians en la societat són bàsicament cinc: "Què és la maçoneria" (1884), comentari a l'encíclica pontifícia "Humanum Genus", "L'Església i el Regionalisme", una sèrie d'articles publicats a "La Veu de Montserrat", setmanari que dirigeix el seu amic Jaume Collell (1887), "Influència moralitzadora del regionalisme", id. (1888), "El clero en la vida social moderna", opuscle adreçat als eclesiàstics (1888) i "Consideracions sociològiques sobre el regionalisme", treball premiat als

Jocs Florals de Barcelona de 1893. Les dues sèries d'articles publicats a "La Veu del Montserrat" seran inclosos després a "La tradició catalana" (1892).

Torras i Bages està convençut que "quan ens enfadem contra el maledstar del món, obraríem amb més discerniment si ens enfadàvem contra nosaltres mateixos", que "la victòria de la fe no s'ha d'obtenir per la victòria de les armes ni per les discussions dels parlaments", i que l'Església és una gran tradició, però que és enemiga de la rutina".

Front d'aquestes conviccions i alarmat pel carís que li sembla que pren el moviment catalanista ("No poden ésser aquesta gent els restauradors de Catalunya", escriu a Collell el 1886), proposa als catòlics i als eclesiàstics catalans, com un veritable apostolat, un camp on fer-se presents en la vida pública que, en principi, està per damunt de les divisions entre integristes i mestissos: aquest camp és el catalanisme, que ell es mira com un moviment de regeneració de la societat.

Per aquesta via té lloc una superació de les discussions i picabaralles estèrils i destructores i un transvasament d'energies i persones cap a un treball de construcció activa, en el qual participarà el bo i millor del catolicisme català, que anirà abandonant el passat com a punt de referència i es comprometrà en el present amb la mirada girada cap al futur.

No es tracta d'un camí nou: de fet hi estan compromesos bona part de catòlics, amb les bisbes Urquinaona, de Barcelona, i Morgades de Vic, i nombrosos clergues i seglars: Jaume Collell havia creat l'any 1878 el setmanari "La Veu del Montserrat", que lluita la divisa "pro aris et focis" (pel temple i per la llar), i el nom de Verdaguer ni necessita ser aduït. Però és nou a la intenció i a l'entramat doctrinal, que ara no és el moment d'exposar. Aquest és el camí pel qual avança i es construeix l'Església catalana moderna, en sintonia amb el catolicisme europeu obert i renovador, que es distancia notablement de la marxa general de l'Església a la resta de l'Estat.

Entre recels i desconfiances

Tanmateix no es tracta d'una realitat plenament assolida, sinó d'un projecte en marxa, que no ha estat mai assumit per tots els sectors de l'Església catalana i que topa amb recels i desconfiances tant per part dels polítics de Madrid com per part de Roma. Víctor Reina ("La Vanguardia", 16

de maig) ens acaba de recordar les prevencions de la Cúria romana davant el catolicisme català modern conscientment arrelat a la nostra nació. Aquesta aliança Madrid-Roma -o si voleu aquesta supeditació de Roma a Madrid- és el que explica que el Vaticà posi bastons a les rodes de la declaració de la Mare de Déu de Montserrat com a patrona "de les diòcesis catalanes" (i no sencillament de Catalunya) (1880-1881), i de la reconstrucció del Monastir de Ripoll (1886-1893). I el que dona raó de la intervenció romana arran de la pastoral de Morgades, aleshores bisbe de Barcelona, sobre la predicació i l'ensenyament del catecisme en llengua catalana (1900), dels vergonyosos i imprementables decrets anticatalans de les congregacions romanes de 1929, del trasllat del bisbe Josep Miralles de Barcelona a Mallorca, de la seva substitució pel bisbe navarrès Manuel Irurita, descaradament carlí i anticatalanista (1930) i del somni de la mort a què varen ser condemnats i del qual encara avui no s'han desvetllat el decrets del sínodo barceloní de 1929, que devien ser considerats massa catalanistes.

Aquest projecte va voler ser reduït a cendres el 1939 en els seus dos pilars: obertura (moderada) al món modern i participació activa en la represa de Catalunya, que van ser substituïts forçadament pels seus contraris: retorn a l'Estat confessional, tancat al reconeixement de les llibertats modernes, i imposició d'un nacional-catolicisme espanyol catalanament desnacionalitzador. Però va reprendre insensiblement des de la base i ha anat vertebrant la nostra Església fins al Concili provincial de l'any passat. Amb l'ajuda substancial, i es bo recordar-ho, del Concili Vaticà II (1962-65), que va ser viscut amb tanta intensitat a Catalunya, i que va plantejar sobre noves i sòlides bases l'obertura i la presència de l'Església en les societats modernes, deixant definitivament enrera aquell joc de la tesi i la hipòtesi, que -no ho oblidem- havia estat un primer pas beneficiós. Tanmateix, la intervenció del Nunci Mario Tagliaferri en la celebració conclusiva del Concili i el calvari a què s'han vist sotmesos després els decrets conciliaris a causa de la vergonyosa tardança de la "reconegició" romana per motius polítics i sota la instigació no pas de les autoritats civils, sinó de les eclesiàstiques que tallen el bacallà a Madrid, és a dir, la "Conferència del Episcopado Español" (ara ho sabem, tot i que ens han volgut fer beure a galet amb l'excusa que es tractava només de simples precisions jurídiques) i la tebior que el nostre episcopat ha manifestat en aquesta ocasió ens recorden als catòlics catalans d'avui que l'aportació decisiva de Torras i Bages a la nostra Església no ha arribat encara a aquell punt de saó desitjat que li asseguraria un futur prometedor. Josep Mª Totosaus-Teòleg Ω

Strubell, Verges i Porta Perales: Entre la realitat, la virtualitat i el despropòsit

FRANCESC CASTANY DE CASO, ESTAT CATALÀ

Catalunya ja fa temps que ha esdevingut un país aguditzadament contradictori. Som un país anormal, desestructurat i a voltes patètic amb ell mateix. Són els efectes de l'espanyolisme que patim. O almenys és la conclusió que entrelluco després d'haver llegit i analitzat tres llibres de recent aparició en el mercat sobre el tema nacional. De fet, em contextualitzo en aquests tres perquè els considero simptomàtics per valorar les percepcions que la qüestió "Catalunya/Nació", per bé o per mal, engendren en el si de la nostra societat. Aquestes percepcions s'articulen des del catalanisme crític de Toni Strubell i Trueta amb el seu "El cansament del catalanisme" (Edicions "La Campana", 1997); bo i passant pel panxa-contentisme filo-pujolista de Josep C. Vergés amb el seu "El peatge de Catalunya i la fi de la història espanyola" (Edicions "La Campana", 1997) fins arribar al despropòsit pseudo-liberal amb tints de resultats vidal-quadrastes de Miquel/Miguel (per respecte al seu elogiat bilingüisme) Porta Perales amb el seu "Adéu al nacionalisme (el catalanisme en l'era postnacional)" (Thassàlia, 1997). En aquests tres títols hi trobarem el patriota, el desconcertat bufanúvols (un patriota amb tics botiflerils, o si preferiu acomplexat) i el descaradament botifler que li reca que el vegin com un "collabo" (malnom que els resistents francesos donaven als pro-alemanys durant la segona Guerra Mundial. Reducció de "collaborateur").

Tota nació sotmesa, com és el cas de la catalana, dona aquest ventall d'actituds. Encara que el "Roma no paga traïdors" en el context espanyol s'hagi reinterpretat en el "Madrid paga traïdors" i que molts, per sort i en contundent contraposició, tinguem la síndrome d'Àstèrix ben ferma enfront l'"Imperium" reconvertit en "Imperio". És lògic, doncs, que la realitat en les colònies es contraposi entre els patriotes, els botiflers i entremig d'aquests l'ambigüitat (sovint ingènua) dels convenients (Convergència i Unió = Conveniència i Comunió?). En el fons Catalunya no és gaire lluny de ser una mena de "Casablanca" amb els seus Ricks/Bogarts, els comissaris convenients que acaben exercint de patriotes i els filo-nazis (en versió il·lustrada, faltaria més!) que veien "l'amic alemany" i que en versió nostrada veuen com "l'amic espanyol". Però per veure-ho més clar valdria la pena fer-ne una radiografia de cada un d'ells per veure per on van els trets del nostre futur nacional.

Strubell o la reivindicació del pensament mític

Ara que el virrei Pujol també es troba a vegades "fatigat" per l'exercici de la seva política envers Espanya (diari "El País" 20/3/1997); Toni Strubell i Trueta ens ofereix una obra que concreta molt diàfanament els sentiments i impressions, sobretot dels més compromesos, dels catalans. Strubell està en la línia d'anàlisi crítica de per què essent nació encara no hem assolit la llibertat i ens ofereix un pedagògic repàs de les febleses nacionals i llurs causes i efectes des d'una focalització preeminentment des del 1939 fins l'actualitat, bo i incidint en els darrers temps del franquisme i del període oficialment conegut com a "Transició democràtica"; i tot plegat interconnexionant-ho amb els orígens del catalanisme polític de finals de segle XIX i principis del XX. Strubell denuncia l'operació de desmemòria nacional (Manuel Vázquez Montalbán: "La Transició va ser una mena de pacte entre víctima i botxí en què la víctima havia de mostrar-se disposat a perdre la memòria") a que s'ha sotmès els catalans i la fal·làcia d'un règim polític fonamentat en les misèries i rebaixes nacionals dels vençuts (Joan Reventós: "El poble no ens demanava més"). Desmemòria i feblesa que, al seu parer, i que comparteixo, només pot ressorgir una política ben planificada de propagació del pensament mític si es vol renacionalitzar conscientment i massivament el poble català. És a dir, que el substrat nacional no sigui inconcret i per tant alienant com passa, si no que aquest substrat s'articuli políticament i a nivell popular a partir d'unes referències sòlides, però alhora simples, que permetin una identificació i absorció fàcil per part del poble. Ho resumeix una frase de Rolko May: "...els mites satisfan millor moltes funcions socials que els mitjans erudits". Un exemple: el present llibre de Strubell mai podrà competir, en quant a projecció i reacció social-massiva, a l'efecte d'una estel·lada al Camp Nou ben enfocada i projectada per la televisió que veuran centenars de milers de catalans. I és que de pensament mític no n'anem especialment sobrats quan Strubell conclou: "A l'actualitat, doncs, deixant de banda la cultura d'elit, els únics grans nexes populars que uneixen els habitants dels Països Catalans al llarg de l'any -així massivament i pública- són la revista "El Temps", els Premis Octubre -productes ambdós de València- els Barça-València de futbol, un turisme sovint desnacionalitzat i alienador i les informacions meteorològiques de TV3. Evi-

dentment, un escassíssim bagatge per intentar reconstruir un àmbit nacional esquarterat".

Així, amb aquesta intenció, Strubell ens fa un repàs crític de la literatura, la cançó, la historiografia, l'esport, la cultura popular, el paper de la burgesia (o el mite de la mesocràcia; que si bé en línies generals està ben enfocada i analitzada no deixa de notar-s'hi una certa ortodòxia marxista), la manca de mitjans de comunicació o multimèdia de base i plantejaments sòlidament nacionals com a lògica essencial per a la difusió d'aquest pensament mític entre d'altres temes (Jacques Parizeau, ex-primer ministre quebequès de tendència independentista ho va recalcar en la seva conferència de "Tribuna Barcelona" del 14 de març d'enguany: "S'ha d'aconseguir que els mitjans de comunicació, sobretot els audiovisuals, no siguin hostils"; ja que la majoria de la premsa del Quebec, controlada per grans grups periodístics anglofils del Canadà, es dedica a atacar sistemàticament qualsevol assumpte relacionat amb la sobirania del Quebec. Si fa no fa (un paral·lisme més que també Catalunya pateix com el Quebec) i una molt afortunada i esperada crítica al pujolisme com a responsable que aquesta situació de "cansament" s'hagi perllongat i fins i tot atiat. En resum una bona dutxa de realisme que ens apama ponderada i encertadament l'estat de la qüestió. Però no voldria acabar sense reproduir el paràgraf més excel·lent del llibre i que corrobora la necessitat de reencarnar el mite més exitós que hem tingut en aquest segle XX:

"Un repàs a la història, però, ens mostra un indubtable component "interessat" al si d'aquestes posicions crítiques. Fins i tot la seva possible ignorància. És científic considerar Catalunya com una província "perversa", seduïda per unes absurdes "vel·leïtats nacionalistes" que haurien evocat a darrera hora quatre romàntics tronats. Deixant de banda la qüestionabilitat de les al·legacions citades més amunt, el que distingeix clarament el cas català del d'altres nacions de passat enyorat (Occitània o Venècia, per exemple), és la incontrovertible actualitat de molts dels trets sociopolítics i culturals que -malgrat els viarans poc propicis de la història- encara marquen la realitat catalana. Primordialment, una realitat lingüística àmpliament arrelada, tant a la ruralia com a les ciutats del país. Però també l'existència d'una innegable realitat social i cultural, amb lleis i costums propis, que ha sobreviscut

-miraculosament, semblaria- als persistents intents d'homologació espanyola i francesa. I sobretot, una voluntat d'afirmació política i de represa nacional demostrada quasi sempre que les circumstàncies li ho han permès. I de vegades, de forma ben contundent.

El cas contemporani més il·lustratiu d'aquesta irreductible voluntat nacional és el mai prou ponderat fenomen Macià. Crec que sovint no es valora amb prou rotunditat el que significa que una nació privada de llibertats col·lectives durant 217 anys, de sobte es decanti electoralment -i de forma tan aclaparadora a favor d'un home que durant anys havia estat el símbol viu de l'independentisme confès, i fins i tot de signe violent. Una mena de "terrorista" del seu temps. Alguna significació ha de tenir aquest fenomen. I per bé que els crítics opinin que el vot massiu a Francesc Macià l'any 1931 és més producte de l'entusiasme republicà que no d'un sentiment nacionalista pròpiament, la devoció popular envers la figura de l'Avi i l'entusiasme que aixecaven les seves enceses proclames nacionalistes ho semblarien desmentir rotundament".

En definitiva, una lectura imprescindible per copsar la realitat present per a poder enfocar el futur existós en la nostra empresa nacional.

Vergés o l'anem fent via sense veure el precipici

Joan C. Vergés és economista, secretari de la Societat Catalana d'Economia de l'Institut d'Estudis Catalans i Premi Catalunya d'Economia. També és un assidu articulista en diversos diaris barcelonins. En el seu recent llibre s'hi destaca les glòries del pujolisme, sobretot des d'un punt de vista econòmic en que llur desmesurat optimisme es pot concretar en la següent frase: "Freedom for Catalonia, més que un eslògan, vol dir la llibertat que dona aquest gran èxit econòmic nostre". I això és gràcies a la gestió del fet diferencial del virrei català: "Jordi Pujol és el nostre Adenauer. Der Alte, el vell, va reconstruir Alemanya quan estava destrossada i va governar fins morir-ne, de vell. Konrad Adenauer també patí presó de la dictadura i tenia la necessària talla moral i visió política per marcar el rumb de la nova Alemanya. El nostre fet diferencial ha donat a Catalunya, com a Alemanya, l'estabilitat necessària per ser l'autonomia que més ha crescut des que hem recuperat la democràcia". No obstant, però, sempre hi ha lloc per a certes especificacions (que molt sovint esdevenen flagrants contra-

diccions) crítiques que delaten un intent de no morir-se d'èxit i que són més o menys constants en el llibre: "Jordi Pujol, malgrat la seva llarga experiència com a president de la Generalitat, no és un bon ambaixador del fet diferencial de Catalunya". Es veu que al Molt Honorable el confonen com el president d'una multinacional asseguradora d'Itàlia; això que amb l'excusa del 1992 se'n va intentar fer creure que Catalunya seria coneguda i reconeguda arreu del món. Es a dir, que amb Pujol no sortim de veure'ns nosaltres mateixos el propi melic.

A part d'això, Vergés fa uns apunts interessants sobre Narcís Serra comparant-lo amb Richard Nixon i sobre la incapacitat de fisio-nar l'àtom de la cohesió social catalana per part del físic nuclear Alejo Vidal-Quadras. Per altra banda, l'esperit patriota de Vergés es rebel·la de la seva tònica convenient quan etziba: "Catalunya mereix ser creativa com Califòrnia, no imitativa com Singapur. El progrés imitatiu és el camí que hem seguit fins ara. Catalunya ja té un nivell de renda que li permet ser no només un motor econòmic, sinó un líder creatiu de la ciència i el pensament (...). El progrés de la ciència no el produeix l'esperit empresarial i tècnic. L'evolució de la ciència depèn d'una cosa molt menys definible: la independència d'esperit (...). Com recuperarem la ciència i el pensament a Catalunya? No es tracta només de construir edificis i burocràcia del model jacobí, temptació ortodoxa que afecta a la Generalitat. Falta aquest element indefinible, que sempre han comprès els anglesos, però també els suecs i altres pobles petits, que és l'esperit. Catalunya ha de retrobar l'individualisme si vol pensar en el futur". I aquestes lloables pretensions d'independència d'esperit i d'individualisme com a referent de caràcters lliures, desacomplexats i emprenedors; com s'hi pot arribar enmig de l'asfíxia d'unes estructures estatals i uns comportaments idiosincràtics espanyols que xoquen de ple amb la mentalitat catalana? Ací Vergés es queda mut i a la gàbia. Els comportaments òptims neixen d'un entorn cultural que els preconitza i alenta i és per això que es necessita una estructura política pròpia (Estat) que permeti l'articulació i màxim desenvolupament dels potencials d'una cultura. I això una autonomia que és constantment intermediada i sotmesa als entorns d'un "Univers hispà" que no és el seu esdevé una devaluació política crònica; és a dir un desfalc. La independència, amb la seva corresponent estructura estatal, té la seva màxima missió, en un món interrelacionat i globalitzat, a fer encaixar òptimament una cultura determinada dins del seu àmbit de civilització i gestionar òptimament el seu capital cultural per projectar-lo enriquirament i amb patent de drets propis com la seva aportació particular al portentós edifici que anomenem

Humanitat. Això és el que Vergés omet tot prenent que Espanya es dilueix en un part autònom on la seva filla més pulcra, Catalunya, li donarà el to i la ressargirà de totes les seves tares. Hem d'alliberar-nos d'un llast que no permet el ple desenvolupament dels nostres anhels i potencials. Som de cultura catalana; de civilització occidental. I a això ens devem, més quan Samuel P. Huntington ens recorda que l'essència d'Occident no és la prepotència del Mc. Donalds, sinó la justa bondat de la Carta Magna ("The essence of the Western civilization is not the Magna Mac, but the Magna Carta"). I si tenim en compte que els Usatges de Barcelona (1058-68) són una Carta Magna un segle i mig més antiga que l'anglesa (1215) encara hi hem de veure més motius per dotar-nos d'una constitució catalana digna d'una història amb fites d'aquesta talla. Una constitució que ordeni i sobretot garantixi el desenvolupament normal de la nostra projecció cultural, no sigui cas que el pujolisme no sigui tant òptim i s'acabi fent evident el temor de Vergés: "El perill que correm a Catalunya ve agreujat per no tenir un país consolidat, malgrat el progrés social des de la recuperació de l'Estatut d'Autonomia". I la consolidació només es pot donar des de la independència política que garantitza que un tercer no et pugui desconsolidar. Es partint d'ací, que les anàlisis de Vergés tindrien un fonament òptim que no l'avocarien al precipici d'un proper i imminent rearmament moral de l'espanyolisme en tots els seus fronts, que ens retardarà inexorablement en el nostre desplegament econòmic entre d'altres coses, i que ens fotrà la misèrrima barraqueta pujolista enlaire per "la gloria de España". Si no hi posem xarop independentista, és clar.

En definitiva, el llibre de Vergés esdevé un exaltament de l'actual "status quo" no exempt de les traces de la faula de La Bruyère: "El conte de la lletera". On en el cant de les esperances trencades hi podem veure el catacra que farà el pujolisme. És una història faulística, però creguda com a mal menor per masses nacionals. En tot cas, com a contrast "oficial" no és pas una lectura negligible, sobretot per entendre per què els catalans paguem a Espanya els duros sevillans a sis pessetes catalanes.

Porta Perales o la Catalunya prostituída

Ara que les joventuts del PP del Principat, Nuevas Generaciones (que ja és dir!), arriben a conclusions de l'estil: "La llengua no és tan sols un mitjà per a comunicar-se, sinó que construeix d'alguna manera la identitat", "El nostre deure és construir una Catalunya formulada en la seva identitat", "Cinc conceptes defineixen el fet diferencial: la llengua pròpia, la cultura, la consciència històrica, la voluntat de ser reconeguts com

a poble i el Dret Civil català" o "És raonable, de calaix i obligatori fomentar el coneixement de la nostra pròpia cultura" (diari "El Periódico de Catalunya" 15/3/1997), m'arriba a mans el llibre de Miquel/Miguel Porta Perales: "Adéu al nacionalisme: el catalanisme en l'era postnacional". Hom té la sensació, després d'haver llegit el llibre, que Porta Perales ha perdut completament els papers i que té una idea molt migrada, quan no dogmàtica, del que representa la valoració de l'era global i neoliberal com a causa/efecte en el nacionalisme. El llibre, ja de persí el podrien haver firmat com a autors personatges com Vargas-Llosa o Vidal-Quadras (del que no seria estrany que Porta Perales rebés una entusiàstica felicitació d'espanyolisme nuclear), el que ja ens dóna idea amb quin sentit de provocació ha estat abordada la seva redacció. D'ací ja deduïm que Porta Perales no vol una Catalunya senyora, sinó una Catalunya prostituta i per tant embrutida. Es per això que Miquel/Miguel Porta Perales ha entrat de ple, i per mèrits propis, en el "club dels degenerats", on comparteix nòmina amb personatges del calibre d'Ivan Tubau, Arcadi Espada (on en el seu recent llibre, simplement intituat "Contra Catalunya", qualifica els nacionalismes com "aquests fonamentalismes de la paraula pàtria"), Francesc de Carreras, Baltasar Porcel o Xavier Bru de Sala com a elements més sonats i significats del mateix. Tots ells, amb més o menys intensitat de matís, comparteixen l'ignominiós pensament criminal que diu que "la vida d'un gos té més valor que una pàtria". A això és on arriba la seva talla intel·lectual i deu ser per això que alguns d'ells són analitzats per Porta Perales en el que ell qualifica com a integrants de "l'eix intel·lectual", enfrontat a un denominat "eix romàntic" com aquell qui vol dir que uns pensen seriosament i els altres només fan que pensar en pardalets. Porta Perales, sense manifestar-ho, també es veu ell mateix com un integrant més d'aquesta "intel·lectualitat". El seu problema, però, és que volent parlar racionalment de nacionalisme no ha entès quasi bé res d'ell i en fa un poti-poti de conseqüències catastròfiques; o bé que ho ha entès massa bé i s'ha entregat a una maniobra intoxicadora que afavoreixi encara més la confusió. No obstant, a hores d'ara confondre pujolisme amb nacionalisme és com voler confondre el castrisme amb el comunisme. Pujol, així com tota la resta de personatges públics, batallen en i pel regionalisme i no pas pel nacionalisme (i si us plau a aquestes alçades no em tragueu a col·lació que personatges de dubtosa credibilitat i intencions com Pilar Rahola, en Colom o Carod-Rovira puguin representar el nacionalisme català i de fet en algun moment es reconeix: "Creiem que de facto i també de iure som davant d'un pragmatisme que acaba esdevenint regionalisme (cosa que, per cert, no critiquem: la realitat és la realitat)". Es l'accepta-

ció de la política dels fets consumats de la qual només els manca donar les gràcies a en Franco per haver estat tant bon realitzador. I després els molt cínics et diran que les bombes no serveixen per a res, ni porten enlloc etc... Des de Francesc Macià podem dir que no hi ha hagut cap nacionalista sincer que hagi reeixit perquè cap d'ells se l'ha creguda la llibertat de Catalunya. Més bé se n'han servit del substrat (sentiment) nacional dels catalans per aconseguir un poder polític on satisfer misèries i interessos dignes d'esperits mediocres que res tenen a veure amb la defensa dels interessos públics i per tant nacionals. Es per això que en Pujol, enlloc de posar ben alta la senyera de tots, s'hi embolica en ella en un arrebata de monàrquic populisme.

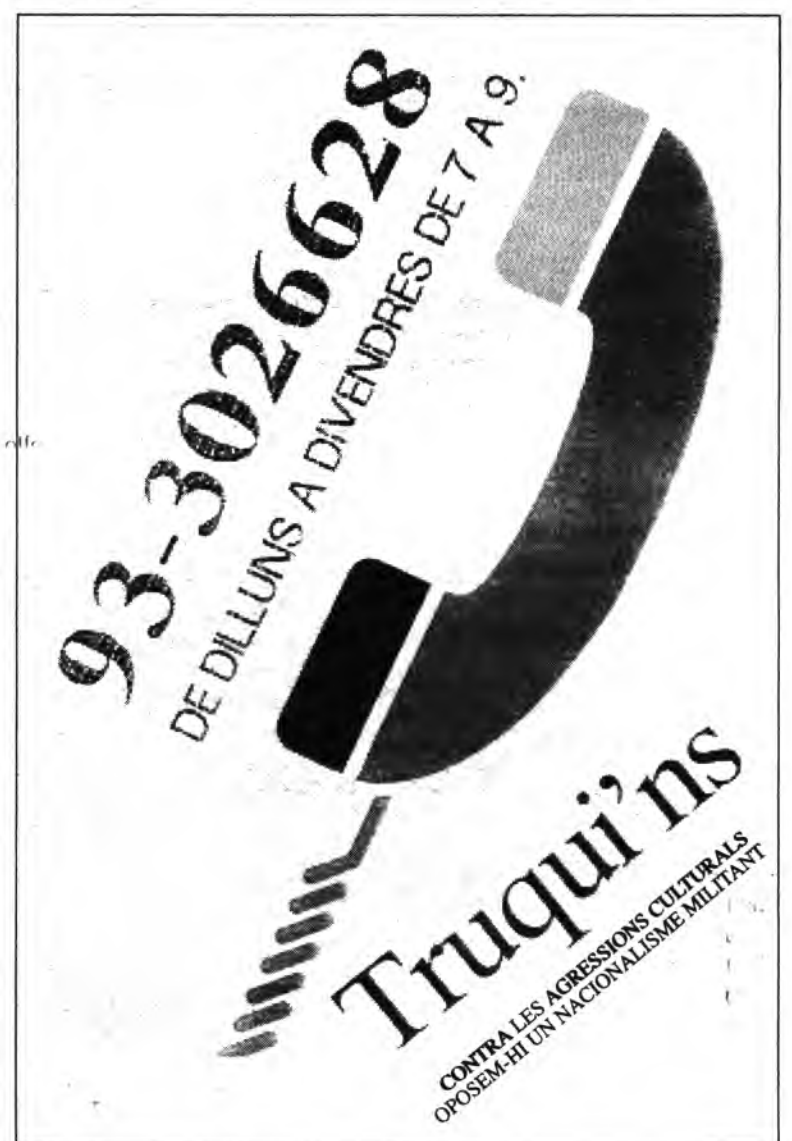
Amb tot, Porta Perales ens diu que l'alternativa resideix en l'amic espanyol i el patriotisme constitucional. Es veu que entre aquests "intel·lectuals" no ha fet ni fred ni calor la sentència d'un ver intel·lectual com en Néstor Lujan que la va dir ben curta i clara poc abans d'ésser traspassat: "Espanya és un fracàs històric de cinc segles i, per tant, els cataplasmes són inútils". Però ja pots xiular si l'ase no vol beure i ells es segueixen entestant en la malaltissatèoria del cataplasma etern, mal la gangrena de "l'amic" vagi avançant soterradament en les seves ànsies de fer sincera "amistat". Quins "amics" en Rodríguez Ybarra, en Fraga, en González, els Borbons, els Conde-Duques, la Benemèrita! Amb ells Porta Perales es veu que aniria de bracet a la fi del món. Suposo que a ell li agradaria subscriure sentències més de l'estil d'homes que s'obren a "l'amistat": "Catalunya ha de catalanitzar Espanya i Espanya ens ha d'enviar guàrdies civils per aplacar la rauxa dels catalans". L'autor? el "gran" Francesc Cambó. Es així, el seu llibre és un reguitzell de lloes al "fecund" bilingüisme (és igual que el bilingüisme sigui fruit d'una imposició), al pactisme entès com a acte de dependència (és igual que els dependents hagin d'ésser esclaus submissos), a la fidelitat sense recança a la constitució espanyola justificada de la mà de Habermas (és igual que es confongui i es faci passar un règim de llibertats com a democràcia) i altres bufades per l'estil. Què lluny queden els temps en que Porta Perales considerava virtuts "la defensa d'un nacionalisme que miri a Europa sense perdre la identitat; la defensa d'un nacionalisme radical i alhora democràtic; el fet d'adonar-se de la necessitat de reviscolar i enfortir el nacionalisme; el fet de palesar els errors dels que no "exerceixen de catalans", etc." (revista "El Temps" del 20/4/1987 en l'article "Un pensador recuperat", sobre el psicòleg Carles Muñoz Espinalt). De fet, si fa no fa, una llunyania de deu anys. Deu anys que entre la caiguda del Mur de Berlín el 1989, la Guerra del Golf del 1990-91, la "Fi de la Història" de Francis Fukuyama del 1992

i l'arribada del "Pensament Únic" d'Ignacio Ramonet el 1995/1996; han obert la bretxa per a una metamorfosi accelerada de "homo catalanus" a pseudo-"homo popperianus" (per allò de les societats obertes del filòsof Karl Popper com a atzagaiada als totalitarismes; on els nacionalismes en serien una derivació des de l'òptica Porta Perales). Però potser tot sigui un empatx resultat d'una absorció precipitada i mal digerida que a contra-moviment de pèndol desitjaríem que l'estabilitzés lúcidament. Contra-moviment del pèndol de la modernitat, vull dir. És a dir, del pèndol que marca les dues fases en que es mouen els períodes històrics actuals i que en paraules d'Agnes Heller (filòsofa i investigadora de la New School for Social Research de Nova York) es concretaria de la següent manera: "Així és com funciona ara el pèndol de la modernitat. El pèndol es mou primer cap al mecanisme del mercat autoregulator i després es mou cap a un Estat del benestar totalment desenvolupat. Primer, cap a un Estat mínim que deixa de banda els ciutadans com a persones, després cap a un Estat de benestar que degrada els ciutadans tot convertint-los en clients. Una societat oberta ofereix la possibilitat que cap d'aquests extrems sigui definitiu, que el pèndol de la modernitat sempre pugui retornar. El moviment de pèndol no es pot abolir, però els balancejos poden esdevenir menys extrems. Perquè tots dos moviments són necessaris per tal que la modernitat pugui

sobreviure: l'ímpetu revolucionari del capitalisme i el conservadorisme de la socialdemocràcia que vetlla per la qualitat de vida". És a dir, com ens recorda Anthony D. Smith, professor de sociologia a la London School of Economics, en el seu assaig "Nations and nationalism in a global era" (Polity Press, 1995), que el nacionalisme desafia, però alhora reforça l'Estat-nació. Per contra els ideals supra-nacionals semblen vagues i el somni d'una cultura global cosmopolita és una utopia. Llavors, la nació i el seu nacionalisme és probable que romanguí com l'únic ideal popular de comunitat; real i amplem acceptat.

En definitiva, el llibre de Porta Perales si fa servei a algú és a l'espanyolisme via un discurs il·lustradament demagògic que només convencerà als sectors més espanyolistes i lerrouxistes dels partits sucursalistes, al PADE, la CADECA, els de "Sa Llengo Baleà" i de "l'Acadèmia de Cultura Valenciana", les cases regionals de la CECREC i a l'ABC. Lectura recomanable, doncs, per palpar els viarans que l'enemic utilitza per intoxicar i desprestigiari el noble ideal de construir un país lliure. La torna, però, es podria encertadament titular: "Adéu a l'espanyolisme (el catalanisme en l'era postpujolista)". Certament és l'única reflexió positiva que m'ha produït el llibre. Menys dóna una pedra, però.

Amb tot, gaudiu "descansadament" d'un bon Sant Jordi'97. Ω

L'antifranquisme a Mallorca (1950-1970). III part

Pere Capellà (Mingo Revulgo): Un agermanat contra el caciquisme feixista de la postguerra

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

Pere Capellà, exemple cabdal d'intel·lectual mallorquí d'esquerres

Completament oposat als casos de compromís falangista i dretà dels germans Villalonga, ens trobam amb l'exemple, cabdal per a tot intel·lectual d'esquerres, de Pere Capellà. Mestre d'escola, oficial de l'exèrcit de la República, fins al darrer dia de la seva vida representa una síntesi perfecta d'activista cultural al servei del poble, sempre compromès amb la seva terra i la seva cultura. En l'època en què personatges del tipus de Pere Deyà, Francesc Fiol Juan, Gaspar Sabater Serra, Josep Rosselló Ordinas, Melcion Rosselló Simonet o els esmentats germans Villalonga, etc., manifestaven "la seva adhesió absoluta al *Movimiento*" (Bartomeu Mulet, "Repressió franquista contra el magisteri a Mallorca", revista *Lluc*, núm. 784, pàg. 27), Pere Capellà estava completament lliurat a la tasca de mantenir sempre ben alta la bandera de l'honestetat, la defensa d'unes creences i un principis de justícia i llibertat. A la pàgina 30 del treball citat podem llegir: "Era d'Esquerra Republicana [Pere Capellà], feia de sabater i anava a l'Escola Normal en bicicleta. Del 35 al 36 va fer de mestre a Montcada i a Sants, i per recomanació de Companys, després d'haver-se pogut escapar de Mallorca el juliol del 36 dels matons d'Algaída, va ocupar plaça de mestre a Sant Andreu i posteriorment va exercir també de

mestre a Guadalajara, però s'apuntà a l'Escola Popular per esser militar en el bàndol republicà. El 1940 fou condemnat a 20 anys de presidi, recuperà la llibertat i es va instal·lar a Montuiri. Va morir molt jove. De fet el pecat que havia comès Pere Capellà era la seva significació revolucionària i la seva militància en Esquerra Republicana. D'aquesta manera li feren pagar la lluita per l'alliberament individual i col·lectiu en què es va significar expressament en el període a què ens referim".

El més popular de tots els autors

L'any 1980, l'OCB va editar el treball de Joan Miralles i Montserrat Vida i Obrat d'en Pere Capellà (*Mingo Revulgo*), un llibret bàsic per a tot estudiós del nostre fet cultural. En aquesta obra imprescindible es poden trobar tota una sèrie de treballs de Pere Capellà quasi desconeguts fins ara per al gran públic. Entre d'altres, destacam: "*De la revolución chica de l'Estat Català*"; "*Sobre la pena de muerte*" (impressionant manifest en contra de la pena de mort escrit [1935] just en el moment en què els senyors i botxins de la dreta mallorquina esmolaven les eines per al matança); "Jo sóc català"; "Terra meua"; els textos publicats a *Mallorca Nova* l'any 1937; "*¡Camaradas!...*"; "*Himne a Montuiri*", etc, etc.

Com va escriure Gori Mir a *Literatura i societat a la Mallorca de post-*

Pere Capellà Roca - Mingo Revulgo-

guerra (Ed. Moll, pàg. 104): "El més popular de tots els autors, dins la postguerra, fou En Pere Capellà. Tenia la vena, la intuïció dels grans autors teatrals; sabia moure els personatges -trets de la mateixa realitat- amb agilitat, harmònicament. Encara que el seu món sigui la pagesia, descriu i presenta la pagesia de la postguerra, més dinàmica, més desenvolupada. La facècia, gran protagonista de l'època, és un fet marginal dins les seves obres. Com en el teatre d'En Puigserver, l'humor brollava de les situacions reals, era la mateixa acció dramàtica la que provoca la rialla...". I Antoni Serra ("Presència de Pere Capellà, vint-i-cinc anys després", *Última Hora*, 30-VI-1979): "Pens que el seu teatre, que va imaginar i escriure amb cura, hauria tengut un altre valor molt distint en un context normalitzat, que no el que li varen obligar a jugar dins la dictadura. Pere Capellà no escrivia 'teatre regional', sinó senzillament teatre".

Fer fideus per a sobreviure

A començaments dels anys setanta, Maria Fornés Vich, la dona de Pere Capellà ("Mingo Revulgo"), confessava a Gabriel Janer Manila (vegeu *Implicació social i humana del teatre. Biografia apassionada de Cristina Valls*, pàgs. 148-154): "Un dia es presentà a Montuiri en Manuel Sanchís Guarner. Havia preguntat a algú de Ciutat com podia localitzar en Pere

i li digueren que habitava devers Montuiri. Havien estat tancats plegats a Alcalà i s'estimaven molt. Nosaltres, feia alguns temps que havíem posat una fideureia i el va trobar amb les mans plenes de pasta. Li va dir: 'Què fas?' 'Faig fideus', li va respondre en Pere. 'Per què no escrius?' -continua dient en Sanchís Guarner-. A la meua entrada, hi viuen alguns elements d'una Companyia de comèdies i els en parlaré'. Per aquí, amb aquest diàleg entre dos expresidaris dels camps de concentració feixistes (en Pere Capellà, amb les mans plenes de farina, i en Sanchís Guarner) comença la renovació del teatre mallorquí, malauradament truncada per la sobtada mort de Mingo Revulgo.

El dia set d'octubre de 1950 Catina Valls i el seu germà estrenaven *Sa madona du es maneig* de Pere Capellà. La crítica (Herederó Clar a *La Almudaina* del 8-IX-50) destaca la dignitat, el bon tacte, l'esperit de renovació que representa aquest nou teatre mallorquí. Tothom coincideix a destacar que Pere Capellà sap tractar com pertoca els temes relacionats amb la pagesia: "de lo que antes era un tópic, un tópic nauseabundo, el autor de *Sa madona du es maneig*, con unas enormes dotes de observación y grandes disposiciones, ha sabido hacer algo vivo, humano, lleno de picardía, algo, en suma, que huele a verdad". *La Almudaina* li reconeix "sus dotes de observador, su facilidad para el diálogo, su ingenio e incluso su habilidad de hombre que conoce el oficio".

Però no tot eren flors i violes en aquella època. Martí Mayol Moragas, en la mateixa obra de Janer Manila (*Implicació social i humana del teatre*) deixa veure a les clares el món d'enveges que envoltà, fins al dia de la seva mort, l'antic defensor de la República i la llibertat. Explica Martí Mayol: "En Cela també anava al Riscal, i arribà a sentir-ne parlar tant de teatre regional que un dia es va treure: 'El teatro regional es una mujer que está encinta...' I tothom li reia les bromes. A en Pere Capellà, com

el posaren, fins que va esser mort...! Llavors, ben aviat tot foren alabances".

Encara avui hom té mal d'explicar aquest sobtat èxit teatral (i les consegüents enveges de què parla Martí Mayol) d'un home que ha perdut la guerra i tot el món d'il·lusions de la joventut. O potser per això mateix! Qui sap si aquesta força vital, aquesta autenticitat, li vé de saber-se derrotat i que l'única possibilitat que té al davant, si vol sobreviure, és aferrar-se al que sigui, i aquest "al que sigui" és, quan Sanchís Guarner toca a la porta de Pere Capellà i Maria Fornés Vich; escriure. Com explica Llorenç, el seu fill a *Mallorca teatre* (pàgs. 11-26), Mingo Revulgo sempre ha estat fidel a aquesta Mallorca esclafada, capolada per la dreta i la reacció falangista. Des del front de Madrid, en primera línia en la lluita contra el feixisme, aquest home, el combatent que posarà els primers maons de la renovació teatral mallorquina, havia escrit (a *Mallorca Nova*): "Mallorca. Altre temps, lluny d'ella, el seu nom em sonava com una nota sentimental, però sempre alegre. Ella em guardava totes les rialles de ma joventut, els meus amors i els meus millors afectes; també el record d'alguna tragèdia íntima, que no aconseguia posar-me l'ànima trista. Però, ara, Mallorca em sona com una nota tràgica, que desperta els dolors més grans i els odis més profunds, perquè el seu nom evoca el record de milers de víctimes immolades per haver-la estimada com nosaltres".

Pere Capellà descriu a la perfecció el món miserable de la postguerra

Hi ha tres obres bàsiques en el primer cicle teatral de l'escriptor Pere Capellà. Parlem del seu gran èxit inicial *L'amo de Son Magraner*, de *Sa madona du es maneig* i *S'hereu de sa Farinera*. Defugint qualsevol mena d'escapisme, Pere Capellà descriu a la perfecció el món miserable de la postguerra. Ell, com ningú

Arconovaldo Bonacorsi "Comte Rossi", el tinent coronell García Ruiz i el vicari general castrense Francesc Sureda i Blanes, co-responsables dels assassinats en massa contra el poble mallorquí. Tots ells companys d'idees i accions dels germans Villalonga (Lorenzo i Miguel).

L'ANTIFRANQUISME A MALLORCA (1950-1970) III part

de M. López Crespi

Cada quinze dies a L'ESTEL de Mallorca (d'agost del 1996 fins a l'agost del 1997)

Per demanar números endarrerits, telefona al 26 50 05

Llorenç Capellà i M. López Crespi: dos mallorquins que lluiten d'ençà fa més de vint-i-cinc anys per dignificar el teatre contemporani.

en aquell moment, sap donar exacta ressonància a un cert conservadorisme pagès i descriu a la perfecció el món del contraban que, a la postguerra illenca, enriqué moltes famílies enmig de la misèria general (la riquesa produïda pel turisme, aquest "manà" vingut inesperadament del cel, no era ni un somni en la ment dels mallorquins d'aleshores). Tenir un tros de terra per a sobreviure, un lloc fixo de treball o l'emigració: aquest era el món autèntic del poble treballador. No. Pere Capellà no recrea en les seves obres cap "Arcàdia" feliç de senyor de possessió ple de bones intencions i d'amplis i vastíssims horitzons culturals. Que lluny resta l'autor d'Algaida de les fantasies d'un Llorenç Villalonga o d'aquella mítica i inexistent Mallorca que ens han volgut endolcir els capparets i hereus de l'Escola Mallorquina. Com diu en Llorenç, l'obra de Mingo Revulgo no vol herois (Pere Capellà n'ha vist morir a centenars, a milers, d'herois del poble: ell mateix, amb el fusell a la mà, a les trinxeres de Madrid, ha estat un heroi més). Però ara es tracta de sobreviure, de provar de guanyar silenciosament una darrera batalla als vencedors. Just quan es trobin més confiats, quan creguin que els combatents que volgueren salvar la llibertat l'any 36 (republicans, anarquistes, demòcrates, comunistes, nacionalistes o socialistes) han mort o no en resta ni el record. Per això Pere Capellà ha d'anar viu, ha d'insinuar més que mostrar (de totes maneres la censura franquista tampoc no li permetria mostrar clarament la veritat del seu poble). Per això el nostre autor aguditza la intel·ligència, esmola els caires del seu estilet intel·lectual. Pere Capellà mai no condemna els seus personatges. Ni el mateix Marquès de sa

Rabassa ni el Baró del Rei Pepet, són evocats com la personificació del mal, sinó com a instruments del mal que exerceixen unes classes determinades sobre les altres.

El segon cicle d'obres de l'autor d'Algaida (Pere Capellà era algaidí de rel, malgrat en un moment determinat va haver de ser adoptat per Montuiri) és el més desigual. Parlem de *Na Catalina de Son Gallard*, de *El carrer de les tres roses*, i de *Tot i molt* (aquesta darrera, una sàtira gruixada sobre els àrbitres de futbol). A nosaltres ens agraden sobretot *Val més un dit en es front* (potser la seva sàtira més punyent, la reflexió més autèntica que del món mallorquí s'hagi fet en aquella època damunt els escenaris) i la genial *Sa Pesta* (que demostra ben clarament fins on podia haver arribat Pere Capellà de no ser per la seva sobtada mort). *Sa Pesta* defuig la seva habitual temàtica eminentment pagesa i ens mostra una crítica ferotge (en plena dictadura franquista!) contra la corrupció del Poder i la manipulació de la ciència i de l'opinió pública.

El feixisme contra un autor del poble, un vençut

Hem de tenir en compte els difícils condicionaments sota els quals Pere Capellà escriu la seva obra (una qüestió que molts d'"especialistes" del fèl·liferari no solen analitzar). Aquí no ens trobam davant un autor que viu de rendes, que té un "enxufe" a l'administració o que ha estat un intel·lectual del *movimiento* com per exemple els germans Villalonga (Miguel i Llorenç), amb tots els avantatges materials que això hagués comportat per a Pere Capellà i la seva família. En absolut. Rere l'obra del nostre autor no hi ha cap casa pairal, cap casalot de noble amb més o manco terres, cap renda de la qual pugui viure

sense haver d'acotar l'espina davant l'amo o el propietari. Na Maria Fornés Vichens ho explica sense embulls. Així era la vida d'un escriptor autèntic en la nostra trista, terrible, desolada postguerra mallorquina feta de llàgrimes, tedèums dels vencedors, festes del nacionalcatolicisme i l'estraperlo: "Arribàrem a fer de tot per sobreviure. Oli d'ametlla, escola particular, duguérem representacions de licors... Però l'enviaven als llocs on no eren clients d'aquella marca perquè els convencés. El passaren a El Río de Oro, un cabaret d'un conegut seu, només perquè tengués esment del bar i li donaven cent duros cada mes, però havíem de viure a Ciutat i no trèiem a bastament. Després, li oferiren una plaça perquè anàs a vendre tatxes d'estraperlo... Acudia als fusters i tots n'havien comprades, quan ell arribava. Una vegada anàrem a Manacor. Em va dir: 'Allà fan molts de mobles, i vendrem moltes tatxes, i guanyarem molt... Hi tenc un amic, a Manacor, i ens convidarà a dinar... No haurem de despendre cap cèntim...' Però no el trobàrem i no poguérem dinar, aquell dia. Els doblers només ens bastaren per pagar-nos el tren fins a Sant Joan i haguérem d'arribar a Montuiri a peu..".

El darrer cicle teatral de Pere Capellà seria el format per les obres *El Marquès de sa Rabassa* i *El Rei Pepet*, dues obres molt similars, a les quals el paisatge torna a ser idealitzat. A diferència de moltes altres peces teatrals de l'època (el fer riure pel fer riure sense cap mena d'intenció ni ètica ni estètica, no em parlem de qualsevol intenció de sàtira o crítica social!, cosa que no li passa pel cap als autors "regionals" de la postguerra), Pere Capellà fa novament palès l'enfrontament social entre les classes, adobat tot amb una enorme agilitat de diàleg (aquí el nostre autor es demostra un autor de teatre nat, total) i amb una ironia de primera mà.

Sóc de la Pàtria dels agermanats (Pere Capellà)

Com hauria estat el futur del teatre mallorquí sense la prematura desaparició de Pere Capellà o d'haver mudat les coordenades socials i polítiques des de les quals escrivia? No ho podem saber. Seria fer suposicions. Gregori Mir, en el seu treball *Literatura i societat a la Mallorca de postguerra* (pàg. 82), es demana si, amb els condicionants d'una Mallorca caciquil [parla de Gabriel Cortés i Gabriel Fuster] "era possible fer un teatre més evolucionat cap als gustos burgesos? La creació teatral està al mateix nivell de la demanda i aquesta està supeditada a uns gusts socials concretats en les diferents classes. A Mallorca, llevat d'un petit grup de famílies, no existia una classe burgesa, i aquest grup de famílies era prou important per a controlar i no consentir un tractament seriós dels seus costums per part dels escriptors

que haurien pogut fer-ho. Aquests escriptors n'eren certament presoners per mitjà d'un alambinat sistema de coneixences i relacions familiars".

Però Pere Capellà era un autor combatent, que no es rendia fàcilment al seu entorn hostil. Un home que, amb intel·ligència i tenacitat, sabia convertir les situacions més adverses en qualsevol de favorable i útil per a la llengua, el poble mallorquí o, fins i tot, a nivell personal (per defugir la marginació a què estava condemnat pel fet d'esser un "vençut"). La seva muller, Maria Fornés, explica que, amb motiu de l'estrena de *El Rei Pepet*, Pere Capellà, el seu home, li digué: "Si *El Rei Pepet* ens va bé, en tenc dotze més de pensades". Pere Capellà estava, doncs, en la seva millor època creativa, amb l'il·lusió d'escriure més de dotze obres. Fins i tot determinats sectors del poder, els mateixos que poc abans dels seus èxits teatrals maldaven per veure'l mort, procuraven acostar-se, enllepolir-lo, "integrarlo", que diríem ara. Però que era mal d'"integrar" un resistent de raça com era Pere Capellà! Com fer combregar amb rodes de molins un home que havia escrit...

Enmig de la mar
s'aixeca ma terra
fins tocar el cel,
que es deixa en la Serra
banderes de clau.
Jo sóc balear,
jo sóc de Mallorca,
català insular.
Jo sóc de la Pàtria
dels agermanats,
Joanot Colom,
vells antepassats,
defensors heroics
de tradicions,
que en sang ofegaren
Àustries i Borbons.

Ara que està tant de moda menysprear, amb posat d'aristòcrata estantís, el compromís de l'autor amb la seva terra i el seu poble, em vé a la memòria una anècdota que s'esdevingué al nostre autor. Una història de la plena postguerra i que demostra més que mil paraules el tipus d'home i de resistent, d'intel·lectual autènticament compromès amb el seu poble -el poble pagès, el poble treballador mallorquí- que era Pere Capellà. Hi havia fam a Mallorca. Els vencedors somreien satisfets des de les llotges de la seva suficiència. Un dia trucaren a la porta del matrimoni Capellà-Fornés. Uns senyors venien a demanar-li si volia regalar els drets d'autor d'una funció que la Companyia havia de fer per als obrers... Pere Capellà, obrer ell mateix de la ploma, no hagué de trigar gaire per a donar-ne el consentiment. La dona, preocupada sempre per la difícil supervivència familiar, el reprenia d'una forma amistosa, però ferma. Maria li deia: "Els nostres nins jeeuen en una malfega de palla i tu regales els drets d'autor..." "És per als obrers...". Mai ningú no el va treure d'aquí. Ω

En Francesc Simó i na Magdalena Llabrés fa un any que han obert l'oficina d'AXA Mare Nostrum a la Barriada Fleming de Ciutat. Fa 25 anys que aquest matrimoni fa feina amb assegurances i la seva especialitat són les embarcacions.

Són els amos dels Serveis i Reformes Jema que fa un any han obert oficina a la barriada Fleming de Ciutat. Fan reparacions i reformes de cases i pisos.

Fa 17 anys que en Joan Bernaus va obrir la botiga d'Electrodomèstics Coelma a la barriada Fleming.

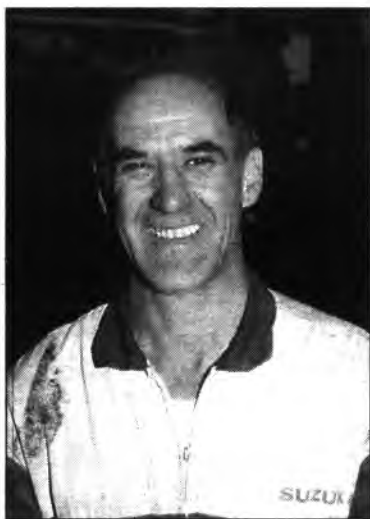

Fa mig any que En Carles Aranda regenta la botiga de Pintura i Decoració Aranda a la barriada Fleming de Ciutat.

E P I I

PARES, EDUCAU-ME EN CATALÀ,
A MALLORCA HI HA EL MEU FUTUR

Ginés Hurtado es l'encarregat del **Garaix Astoria** a la barriada Flèming. La madona del garaix és la santjoanera Antònia Mates de can Rotget.

Pere Pons, natural des Molinar, fa 2 mesos que ha obert la **Impremta Gràfiques Tenda** a la barriada Flèming de Ciutat; abans la tenia al carrer d'En Ramon Muntaner.

Na Rosalia i na Tere regenten des de fa 1 any el **Bar de la Agrupació dels Veterans de Mallorca**. Aquesta agrupació és un club de futbolistes, el president del qual és en Joan Morro.

N'Ezequiel Duran, és l'amo de **Fotos Duran** del carrer Trenta U de Desembre. El seu padrí, Josep Duran, va obrir aquest negoci l'any 1903 a sa Costa de sa Pols de Ciutat.

Protocolos per una Praxi intel·lectual d'alliberament (II)

PROPOSTES D'EN JOAN QUETGLES I VENY

Segon Protocol.- **COMBATRE L'OLIGARQUIA ESPANYOLA**. L'encert de l'estratègia rau en el coneixement de la naturalesa de l'enemic, de les seves forces i de la seva situació. Per tant, pel nostre propòsit, primer de tot, hem de saber descriure el nostre enemic, **L'OLIGARQUIA ESPANYOLA**. Amb aquesta expressió ens referim a la classe dels oligarques castellans i andalusos actuals que són la mateixa classe oligàrquica tradicional dels propietaris de terra i de les finances. És la mateixa classe dominant de sempre que continua controlant els mecanismes econòmics i polítics del seu Imperi.

Hem de veure que els marxistes espanyols -i també els anarquistes- han contribuït de manera decidida a amagar la realitat social del poder a l'Estat espanyol. El bo i millors dels seus intel·lectuals, ep! Han usat el terme de *burguesia espanyola*; amb la qual cosa no han fet sinó crear una doble confusió, una de sociològica en no descriure la naturalesa real de la lluita de classes dins l'Imperi, i l'altra política en amagar la situació d'opressió nacional de Catalunya. Fa pocs dies, En Julio Anguita, el líder dels comunistes hispans, encara parlava de la *burguesia catalana com a la "pitjor burguesia espanyola"*.

Segueix a continuació una mostra de la manera que s'ha d'entendre el concepte d'*oligarquia* i de quina manera ha de ser utilitzat; la mostra és un article de *L'Estel*. Fa així:

"El poder d'Espanya minva, el de Catalunya (Països Catalans) creix. L'oligarquia castellano-andalusa, tot i estant aferrada a l'administració de l'Estat, ha de veure, desorientada, com s'introdueix un

desordre creixent dins els seus dominis, i com la realitat econòmica i social segueix uns camins oposats a la voluntat dels oligarques. Com a dimonis, ells continuen reforçant els seus dispositius secrets per a afeblir Catalunya. Però, cada dia que passa, aquests dispositius queden més a la vista de molta gent, i, a més a més, la seva eficàcia també minva considerablement. D'una manera semblant a com a Catalunya decreixen les vendes del diari nacionalista espanyol *El País*.

L'exasperació anticatalanista és correlativa i inversa al fracàs dels seus plans per a mantenir oculta la nacionalitat catalana dins i a fora de l'Estat. La ideologia de la classe dominant és la ideologia dominant a l'Estat; però aquest domini és amplament rebutjat al Principat, i de cada vegada té majors dificultats a València, Mallorca, Menorca i Eivissa. Majoritàriament, les classes populars castellano-andaluses són addictes a la ideologia de la classe dominant; participen de la idea imperialista, i interioritzen el sentiment anticaltalà i antibasc. L'oligarquia nega també el fet nacional català. Però el seu discurs de negació esdevé de cada vegada més vil i llastimós. No fan sinó repetir la mateixa cançó de l'enfadós; les circumstàncies són unes altres, però ells continuen allà on estaven els seus Ortega y Gasset i els seus Unamuno y Jugo, energúmens arqueotípics de l'intel·lectualisme hispànic... Les classes populars catalanes van recuperant la ideologia que els és pròpia com a catalans, i fan una crítica creixent al discurs espanyol, així com són a l'aguait de les noves corrents que empenyen el món. Més que en el discurs purament intel·lectual, el poder de Catalunya rau en la prodigiosa activitat i iniciativa de les diverses classes populars, la burguesia nacional inclosa. La filosofia catalana no és obra de la ment d'un home sol, sinó producte encreuat de l'acció de centenars de milers de catalans que van construint l'esdevenidor. Aquesta dialèctica, que contraposa l'oligarquia espanyola amb les classes populars castellano-andaluses al darrer i el poble català (de Països Catalans) serviria de paradigma del que descriu En Hegel sobre la relació entre l'Amo i l'Esclau; a la fi, l'Amo esdevé inútil i l'Esclau ho fa tot i és el responsable àdhuc del benestar del seu Amo; l'Amo depèn de l'Esclau.

Allò autènticament real és l'Esclau; és l'Esclau el qui treballa, el qui produeix, el qui inventa, el qui ha de prendre iniciatives, el qui pateix, el qui crea; com més gegantí i notable és el treball de l'Esclau més superb i ufanós es mostra l'Amo. Però l'Amo, en si mateix considerat, no té entitat pròpia; sense l'Esclau, no seria res. L'Amo és un mer reflex d'allò real que és l'Esclau.

Com ja feien els Ortegues i Unamunos de l'època, l'oligarquia d'ara -penseu que té en les seves mans la major part dels mitjans de comunicació-, sempre que s'escau, mostra el més olímpic menyspreu pels "burguesos" catalans. Però allò que té entitat pròpia és Catalunya i els catalans. Els seus "Marios Conde" voldrien ésser els més grans financers del món -i impulsar l'espanyolisme fins a extrems inaudits-, però la realitat i les lleis de la física no es deixen burlar mai, i En Mario Conde s'ha hagut de beure la supèrbia: un dirigent -una dona!- de la banca Morgan ha explicat que "tècnicament és com si Banesto estàs en fallida des de fa quatre anys".

Certament, a Catalunya hi ha gran financers i aristòcrates que són catalans. Aquest prim sector social fa temps que, objectivament, es va desvincular de la burguesia nacional catalana i del projecte nacional català. Com a sector, aquests renegats conformen un bloc indestruïble amb l'oligarquia castellano-andalusa (Com aquest marquès de Caralt que s'integrava dins la milícia catalana de la Falange Espanyola). D'oligarquia catalana nacional no n'hi ha; fa temps que va deixar d'existir com a classe viva. Des de mitjans del segle passat, és la burguesia nacional i les classes populars les que creen i mantenen el projecte nacional català. I aquest projecte el fan seu, no per mitjà de discursos, sinó amb la seva feina, amb la seva capacitat creadora i amb la seva intel·ligència que apliquen en tots els ordres.

Tercer Protocol.- **EL CAMÍ**. Seria el camí de l'alliberament.

Però, és clar, en primer lloc, s'ha de produir l'alliberament de les consciències i una superació de les pròpies contradiccions. Una praxi intel·lectual per a provocar una crisi al sistema de domini ideològic imposat a Catalunya. No es tracta de fer un grup més d'"abertzales" que promouen propaganda independentista. Hem de destruir el sanbenet que ens col·loquen els agents intel·lectuals de l'oligarquia espanyola i els altres frares de les diverses congregacions catalanes que col·laboren amb l'ordre establert (convents que no són amb sintonia amb els sons del nostre projecte).

Que quedi clar que nosaltres no som els "extremistes", com ells pretenen d'adjectivar-nos. Hem de deixar ben palès que són els intel·lectuals de les altres confraries els sectaris, els intolerants, els mentiders, els hipòcrites, els tafurs, els ocultadors de la veritat, els venuts, els inútils, els instruments de l'opressió. Allò que cal posar són les bases certes per establir *el camí de la veritat* i prou. No es tracta ara de constituir cap mena d'embrió d'organització política. L'objectiu consisteix en fer evident la gran estafa intel·lectual a que són sotmeses les amplies masses catalanes. És una proposta feta amb l'objectiu de deixar malmeses les ideologies obscurantistes. Però no d'una manera lineal; si les classes populars catalanes van endarrerides, no és per causa d'una simple ignorància i no res més. La manca de presa de consciència és un producte d'uns agents històrics concrets que nosaltres haurem de descriure.

EL CAMÍ és un nou camí, realment. És una via que comença per mostrar el *saber inútil* del sistema de domini hispànic, però també el *saber erroni* provocat pels conflictes de socials, de classe, entre els nacionals catalans. Denúncia els dispositius vergonyats establerts per mantenir el control del sistema universitari i dels centres oficials de la Ciència. Entén que el Saber oficial, àdhuc el més aparentment positivista, és el producte d'un ambient de manipulació i de sotmetiment a la classe dominant. Proposa un sistema de saber alternatiu. Tal vegada ens serviria de llunyà precedent, els protocols que elaboraren els activistes ideològics del calvinisme holandès i escocès, als segles XVIè i XVIIè. Ho haurem d'estudiar amb deteniment. Ω

En Jaume Aparicio, natural de S'Indiateria, fa mig any que ha obert un **Taller de Reparació de Televisors** a la barriada de la Plaça dels Toros. Abans el tenia a son Cotoneret.

M a l l o r q u í !

La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, és oficial a Mallorca. Els teus fills tenen el dret i el deure de saber-la. Exigeix escoles catalanes al teu poble o barriada.

L'oposició i Unió Valenciana forçaran a n'En Zaplana a exigir la retirada de la moneda de Felip V

Els grups parlamentaris d'Esquerra Unida i Unió Valenciana en les Corts Valencianes, han presentat sengles proposicions de llei per a que el Consell d'Eduardo Zaplana exigís al Govern de José María Aznar la retirada de les monedes de 50 pessetes amb la efígie de Felip V.

Encara que l'ordre d'emissió de la moneda la va signar el ministre socialista valencià Pere Solbes, el Partit Socialista del País Valencià ha criticat també la iniciativa i el seu portaveu Jesús Huguet va qualificar el fet de "quasi un insult". Allò normal és que recolzi les propostes parlamentàries d'EU i UV. Els diputats d'aquests tres grups són majoria a la Cambra (46 enfront del 42 del PP, mentre que el vot d'en Ferraro, del grup mixte, és una incògnita, encara que irrellevant, per això poden obligar al Consell a la retirada de la moneda.

Les iniciatives no es limiten al País Valencià. Fons de Convergència Democràtica de Catalunya asseguren que estan fent pressió a n'Aznar perquè retiri la moneda. A més, les seves joventuts estan repartint guardioles per recollir totes les monedes possibles i han mantingut reunions amb els Joves d'UPV per coordinar actuacions.

Protestes a Mallorca

A les Illes, les Joventuts Nacionalistes de Mallorca han emès el següent comunicat:

Davant les notícies aparegudes a la premsa, de l'edició per part de l'Estat espanyol, de monedes amb l'efígie del Borbó Felip V, feim públic el nostre total rebuig a aquesta mesura improcedent i del tot impresentable si es pretén crear un clima de convivència entre les diver-

ses nacions que conformen l'Estat espanyol.

No cal ser un expert en història (n'hi ha prou llegint L'ESTEL de Mallorca, afegim nosaltres) per saber que l'esmentat monarca va entrar a sang i foc a la nostra nació, ens va derrotar i ens va imposar els decrets de Nova Planta, per a València el 1713, per a Catalunya el 1714 i per a les Illes Balears el 1715. Aquests decrets aboliren les nostres institucions d'autogovern i foren l'inici de l'intent de substitució lingüística i cultural que encara patim els qui som hereus de l'Alt Rei En Jaume. Tot just l'any 1978 comença una més que lenta recuperació dels nostres drets nacionals i per primera vegada després de més de dos-cents cinquanta anys d'opressió assolim unes mínimes quotes de poder, en termes constitucionals, d'autonomia.

Per tot això, la joventut nacionalista de Mallorca (JNM) no pot acceptar de cap manera que en un estat que es diu democràtic i que té com a principi, el respecte entre les diferents nacions que el conformen, es pugui homenatjar de cap manera, un opressor i un dictador de la pitjor espècie. Exigim que l'Estat espanyol faci anques enrera en la decisió d'encunyar aquesta moneda amb la barra den Felip V.

A més assementats que les Joventut Nacionalista de Catalunya i la Joventut de la Unitat del Poble Valencià duen a terme campanyes contra aquesta provocació de l'Estat, hem decidit coordinar-nos amb ells per impedir que l'Estat espanyol dugui a terme aquesta mesura.

Esperem que els grups parlamentaris mallorquins presentin proposicions de llei al Parlament Balear per comminar a n'Aznar a retirar aquesta moneda, altament insultant, per a tots els habitants dels Països Catalans.

Redacció Ω

FIRA DE SON FERRIOL

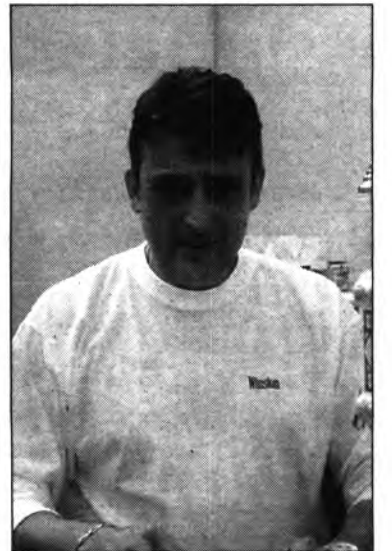
Són les pintores Sastre, Veny i Zanoguera, totes de Son Ferriol que exposaren les seves pintures a la Fira.

Són els amos d'Agroportell, que exposaren les seves flors i planters a la Fira de Son Ferriol.

N'Antoni Guasp, natural d'Alaró, fa 30 anys que va obrir la Botiga Guasp, pel tractament de la fusta contra les termites i altres animals que la se mengen, a Son Ferriol.

És en Joan Guasp de la Taverna Es Kiosco de Son Ferriol.

Són els amos de la Fusteria Miquel Jaume, que també exposaren els seus productes a la Fira de son Ferriol.

Els acudits d'en Balutxo

SABEU EL DARRER DE L'ESTEL?

N'Aznar participa a un concurs benèfic. El presentador demana: ¿Dónde murió Isabel "la catòlica"? N'Aznar es grata el cap. L'assessor de presidència l'apunta: En Medina del Campo! N'Aznar, satisfet i segur, contesta: En medio del campo!

ΩΩΩ

Na Rosa va al ginecòleg i aquest la convida a posar-se al pòstre per tal d'examinar-la. El ginecòleg comença una dansa fins que na Rosa li demana què punyetes fa. El ginecòleg contesta: Vostè "canta" i jo ball!

ΩΩΩ

En Canelles convida en Màtignes a anar a caçar goril·les. Quan arriben a Àfrica, en Canelles davalla un ca i una barra de ferro i explica com ho faran: En veure un arbre on hi hagi un

goril·la, jo m'hi enfilaré i li faré un toc amb la barra de ferro. Aquesta ca està ensinistrat per, quan cau el goril·la, afur-s'hi i arrabassar-li els ous d'una mossegada. En Màtignes pensa en veu alta: i jo, que punyetes faig amb l'escopeta! En Canelles replica: Albercoc! Si el goril·la em torna a mi, mata el ca tot d'una!

ΩΩΩ

En Verger fa la mili i es presenta un tinent nou. Som el tinent Pesticles, amb "p" de Pamplona; no vull cap broma amb el meu llinatge! L'endemà Verger es passeja pel pati, el tinent el veu, el crida i li demana si recorda el seu nom. Tinent Pollons, amb "p" de Pamplona!

ΩΩΩ

¿Sabeu quan és que una persona té el sexe més pelut? Quan un barbut li llepa!

Políticament incorrecte (1)

Dir les coses pel seu nom no és precisament una característica freqüent en la política actual; sembla que no "dóna" vots, com tampoc afavoreix la venda d'un producte determinat una publicitat d'aquest que expliqui de què es tracta realment i quines són les seves virtuts contrastades. S'ha anat imposant, per tant, el llenguatge tapadora, el llenguatge camuflatge enfront del llenguatge compromís, de manera que en la majoria dels casos hem d'anar indagant en el discurs polític per veure si hi ha res que realment sigui significatiu i que demostrï una voluntat manifestada d'actuar en funció de l'interès públic i no merament de l'interès partidista.

Cultura. Es posa en funcionament amb un pressupost multimilionari el Teatre Principal de Ciutat, amb la finalitat de potenciar les representacions en llengua catalana, per a la qual cosa,

suposadament, calia aquest espai públic. Així, la tasca duita a terme en aquest sentit des de l'Auditori, molt especialment, és silenciada a la vegada que se'n desposseeix d'ajudes econòmiques significatives en base al criteri que es tracta d'una empresa privada i com a tal actua amb ànim de lucre. Ara bé, si provau de fer el seguiment de les programacions d'ambdues entitats, ja veureu que no us surten les comptes precisament a favor de l'Auditori. Idè?

Sanitat. Tenim un Hospital Militar pagat per tots els ciutadans que es troba infrautilitzat, cosa que també succeeix amb els quiròfans de Son Dureta, posem per cas, mentre que les clíniques privades s'omplen de clients procedents de la sanitat pública i que representen un sobrecost en els costos sanitaris; això quan més d'un s'omple la boca parlant de la millora i potenciació dels serveis sanitaris d'iniciativa pública que es duu a terme des de les institucions.

Educació. Ja tenim Decret de Mínims pel que fa a l'ensenyament en català, fet que ens recorda -malauradament- el famós -per incomplet- Decret Cladera sobre turisme, i és que som pocs els qui ens creiem que s'obligui als centres privats a complir-lo, especialment quan ja hem vist que han obtingut una pròrroga -que ja veurem quan acaba- pel que fa a la implantació obligatòria de l'ESO a tots els centres públics, però sembla que la privada concertada, que es finança també amb recursos públics, té bula (no parlem de la privada-privada).

Medi ambient. Com ja tenim saturació de ports esportius, camps de golf i urbanitzacions costeres, sense que tot això ens

hagi aportat del desitjat turisme de qualitat, ara caldrà cercar-lo via urbanització de l'interior i de la Serra der Tramuntana, sense deixar d'estimular i potenciar el turisme rural i l'agroturisme. Per a l'ocasió, ja hem previst una solució per als residus (la incineradora té molta més capacitat de la que utilitza en aquests moments) i el tema de l'aigua resta garantit per l'"operació barco", sa Costera, sa Marineta i les plantes desaladores; si no n'hi hagués prou amb aquestes mesures ja hi ha un nou projecte d'embassament al calaix.

Marginació. Els problemes de "Es Refugi" amb les diferents institucions tal vegada podrien resultar més comprensibles si tenim en compte els conflictes entre aquestes que poc o gens tenen a veure amb la preocupació dels seus representants pels marginats.

Dona. Les guapes, les d'alta cultura acadèmica, les riques, ja tenen certes parcel·les de poder i poden gaudir d'un cert igualitarisme. A les altres, les que es troben al marge dels sectors dominants, és normal que les hostiïni de tant en tant, per exemple ja que aquesta és una característica cultural inherent a les "clases baixes".

Reflexionar sobre qualsevol d'aquests temes, dels quals només n'he exposat alguna de les seves múltiples cares tràgiques, és una activitat que des de l'àmbit polític dominant s'intenta evitar tan com sigui possible perquè tot segueixi més o manco com sempre, i per aconseguir-ho es fa un ús extensiu del llenguatge "políticament correcte" és a dir, un llenguatge caracteritzat per dir les coses de manera que no les entengui qui precisament les hauria d'entendre. **Josep Serra, President d'ERC-Mallorca.**

Els germans Morcillo són els amos joves de l'oficina d'Assegurances Morcillo a la barriada des Coliseu de Ciutat. Treballen per Assegurances Hércules, Alba, i la Multinacional Asseguradora.

En Pere Mesquida, natural de la Soleia, fa un any que amb altres tres socis ha obert el Centre d'Impressió Digital i Copisteria a la barriada des Tren de Sóller de Ciutat. Els seus clients són els arquitectes, els enginyers, els promotors immobiliaris, etc.

En Guillem Canyelles, natural de Marratxí, fa 14 anys que va obrir la Botiga i Consulta d'Herboristeria Canyelles al carrer de la Missió de Ciutat. Enguany s'ha mudat a la barriada des Tren de Sóller.

En Guillem Sureda, natural de Ciutat, fa 12 anys que regenta l'Administració de Finques Sureda just devora l'Estació des Tren de Sóller.

Na Maria García és la recepcionista de l'empresa Dex Trauma que s'ha obert fa dos mesos a la barriada des Tren de Sóller de Ciutat. Ven un producte que serveix per aplicar al reuma, a les inflamacions, cops, lumbago, etc. El cap de la consulta és el seu home n'Antoni Gómez.

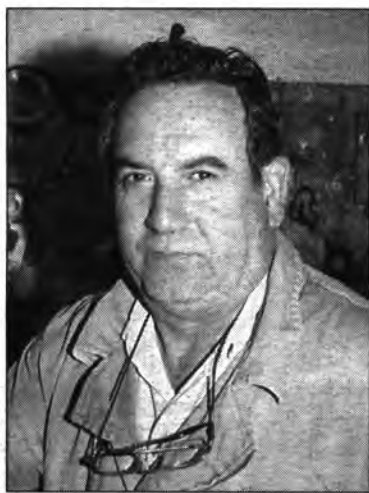
En Sebastià Carbonell, natural de Puigpunyent, fa 10 anys que regenta el Bar Obelisc a la barriada del Coliseu. Despatxa tapes, entrepans i menús a 700 ptes. És un bar del Madrid.

Na Maria Antònia Corrales, natural d'Andalusia, fa tres mesos que ha obert una botiga de vestits de núvia a la barriada des Tren de Sóller de Ciutat.

En Joan Ferrer, natural de Manacor, fa un any que ha obert la Botiga de Distribució de Cosmètics a l'Engròs Albesa a la barriada Fleming de Ciutat.

En Rafel Urrea, natural d'Euskadi, que es mestre torner, fa 30 anys que va obrir els Tallers son Costa a la barriada del mateix nom.

Na Catalina Arnau, natural de Sóller, fa 3 anys que amb el seu fill regenta la Copisteria Info-Copy a la barriada de la Plaça dels Toros.

TALLER GRÀFIC RAMON

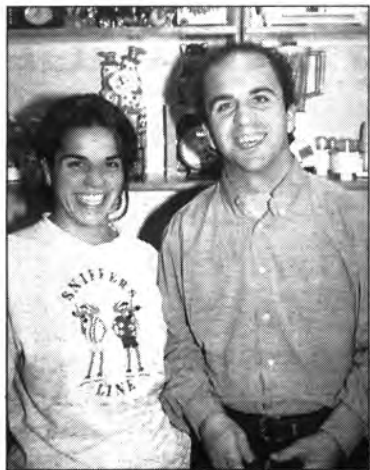
EDICIONS
•
IMPRESOS
COMERCIALS
I PUBLICITARIS
•
DISSENY GRÀFIC
•
AUTOEDICIÓ
•
FOTOCOMPOSICIÓ

JAUME BALMES, 43
TEL. 75 44 32
FAX 20 70 13
07004 PALMA - MALLORCA

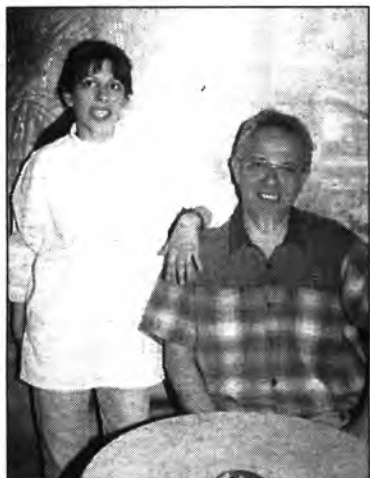
Na Maribel i na Tonyi acaben d'obrir l'**Institut de Bellesa Lau-Nai** a la barriada de la Soledat de Ciutat. Empren tècniques i productes japoneses i xineses.

Els germans Marqués obren ara fa un any la botiga de telefonia i regals **Marqués i Marqués** a la barriada des Capitol.

Na Susana Escalona i en Toni Julià, s'han associat per obrir un servei de Menjars Casolans a la barriada Fleming de Ciutat. Serveixen a domicili. Els podeu telefonar al 750845.

En Xisco Palmer, natural de l'Argentina, fa un any que ha obert la **Pastisseria-Cafeteria, Es Forn de Campos** a la Plaça Fleming de Ciutat.

En Carles Seguí és l'amo jove de **Musical Chaplin** al carrer de N'Eusebi Estada. Ven instruments musicals.

Na Maria Magdalena va obrir ja fa 16 anys la **Botiga de Moda de Senyora i de Primera Comunió Xanadú** a la Plaça Fleming.

Na Francisca Alou, natural des Molinar, fa 3 anys que regenta la **Llenceria Xesca** a la barriada des Capitol.

Na Maria Salinas és la madona jove de l'**Estanc de la Plaça Fleming**. A més de tabac ven premsa i és un dels llocs on se venen més ESTELS de tot Mallorca.

LA MÀFIA A MALLORCA

Presca de part per l'art

PERE GRI

Comentarem la "notícia" publicada a les planes d'Última Hora d'un diumenge, 23 de febrer d'enguany, que segons s'informa al titular, hi ha una col·laboració pública i privada. La fundació d'Art Serra i l'Ajuntament de Ciutat han format un consorci per a posar en marxa el Museu d'Art Modern i Contemporani.

La informació, signada per un "fitxatge" recent del Grup Serra, Mariana Díaz, està encapçalada per una cita entre cometes, amb unes paraules pressumptament pronunciades, en aquella ocasió especial per la Casa, pel batle de Ciutat, En Joan Fageda, qui diu: "El futur Museu d'Art Contemporani dotarà a la ciutat d'una infraestructura cultural de primeríssima ordre, cridat a convertir-se en un lloc emblemàtic de la nostra ciutat en tota l'àrea de la Mediterrània. Al mateix temps, possibilitarà la rehabilitació i la recuperació del Baluart del Puig de sant Pere".

Segur que En Cristòfor Colom, en descobrir Amèrica, no posà tant d'èmfasi en el que deia com En Joan Fageda en aquestes declaracions a Última Hora, si és que podem fiar-nos de les coses que hi ha escrites als diaris.

Però, deixem-nos de brometes, i comencem a capficar-nos en el tema d'aquest article: l'editor Pere Serra. Ho farem citant en primer lloc un article de N'Antoni Alemany (El Día 16 2-6-1991), publicat també en l'edició dominical, però en aquest cas d'un diari de la competència encara que de característiques hipersemblants. El titular diu: "Pere Serra: allò que es debat". En l'escrit, l'aristocràtic autor explica que "quan altres poders, distints dels derivats de l'imperi de la llei, comencen a instal·lar-se i a operar en la societat, llavors està començant a recular l'estat de dret, que es substituït per la Cosa Nostra".

Assegura també N'Alemany que, "com que en Serra és de ploma dèbil en el fons mai no ha deixat de ser un teletipista-, fregant l'analfabetisme literari, és incapaç de sostenir una polèmica amb ningú -sempre recorre a sicaris- i es posa molt nerviós quan és un diari o un periodista el que l'ataca o el que s'hi enfronta, llavors utilitza alguna de les seves repugnants tècniques".

Ves per on, hem de donar la raó a n'En Toni Alemany, perquè, segons comprovacions, el dijous abans del diumenge en que ha sortit publicat l'article objecte del comentari, ja s'havia publicat a l'Última Hora, signat per un d'aquests "estornells" a que fa referència n'Alemany, En Josep Melià, defensant com de costum a "un" de les escames dels "altres". L'article està ubicat a la darrera plana en una petita secció d'opinió. El titula "El Museu": "No basta, i això és el que sembla, argumenta En Melià, que es posi en marxa una excel·lent idea a un cost realment

ridícul, que ens garantesci que la ciutat contarà amb un museu espaiós i ben instal·lat. Que es podran rebre tota classe de depòsits i donacions. A la fi sempre ha de quedar el dubte de l'interès que mou als promotors de la idea. I amb el dubte, la sospita de la seva legitimitat. A mí, francament s'em fa un no se què que es cerquin tres peus al gat. Crec que aquesta terra és el que és per què manquen impulsos per el mecenatge i un quadre generós per a les idees que vinguin a corregir la pobresa cultural. Així que, mentre les idees serveixin per a treure'ns del desert, tot contents i als qui no els agradi, "con su pan se lo coman".

Doncs ja ho sabeu, això és el que ens vol dir "l'amo de la comunicació": la salvació d'aquesta terra passa per la creació del meu museu a un lloc públic.

El filòsof Javier Sádaba afirma que "el capitalisme en el seu rostre més mesiànic, per la trivialitat de l'espectacle informatiu, està nedant en la penombra, sempre treuen els colors que més els interessin". En conseqüència, res d'allò que aparegui als diaris avui en en dia ens pot sorprendre.

No obstant això, ens serveix de consolació llegir el llibre més seriós de N'Umberto Eco, "Obra completa", on es pot comprovar com encara pot existir espontaneïtat en l'art: "Una obra oberta ens presenta una possibilitat històrica de tot tipus: l'afirmació d'una cultura per la que s'admeti, davant l'univers, de les formes perceptibles i de les operacions interpretatives, la complementarietat de revisions i solucions diverses, la justificació d'una discontinuïtat de l'experiència assumida com a valor enlloc d'una continuïtat convencionalitzada, l'organització de diferents operacions exploratives reduïdes a la unitat per una llei que no prescriuï un resultat absolutament idèntic, sinó que, per contra, les vegi com a vàlides precisament quan es contradiuen i es complementen, entren en oposició dialèctica, generant d'aquesta manera noves perspectives i informacions més àmplies. Ω

Mare Nostrum, S.A.

PACO SIMO ROSSELLO
M.ª MAGDALENA LLABRES PIZA

OFICINA DELTA ARXIDUC

C/. Arxiduc Lluís Salvador, 49 baixos - 07004 Palma
Tel. Oficina 76 02 96 - 75 97 49 - Fax 76 03 87

**EN AQUESTA OFICINA QUEDA
BEN ASSEGURAT**

Na Lupe Gallardo regenta des de fa mig any el **Forn Bon Pa** a la barriada Fleming de Ciutat.

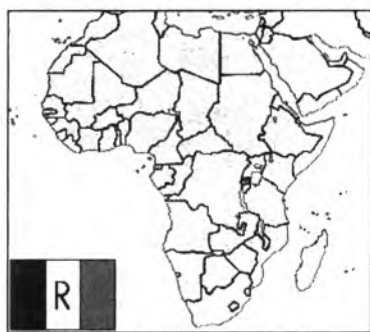
Fa 10 anys que na Rosa Tella, natural de Cantàbria, regenta l'**Administració de Loteries n. 26** a la barriada Fleming de Ciutat.

N'Àngel Mangas, natural de Son Gotleu, fa un any que ha obert la Botiga Taller **Cyber Line Systems** a la barriada de la Plaça de Toros. Ven cibernetica i informàtica.

En Joan Carreres, natural de Manacor, fa 5 anys que regenta un **Taller de Calefacció i de Calderes** a la barriada de la Plaça dels Toros.

DADES DEMOGRÀFIQUES:

Població: 8.203.000 h.

Extensió: 26.000 km².

Densitat de població: 316 h./km².

COMPOSICIÓ ÈTNICA:

Hutus: 89%. Poble d'ètnia bantú, pagesos que arriben a la regió dels Grans Llacs cap el segle X.

Tutsis: 10%. Poble d'ètnia nilòtica, procedents d'Etiòpia, arriben a la regió cap el segle XV.

Batwas: 1% poble pigmeu en extinció en entrar en contacte amb altres grups ètnics.

Morts durant la guerra de 1994: un milió de persones.

Retornats després de la guerra de 1994 (tutsis exiliats) 600.000 persones.

Refugiats després de la guerra de 1994 (hutús) 2.000.000 de persones.

Composició actual a l'interior del país, segons sexe: 30% d'homes i 70% de dones.

Dades històriques de Ruanda

El segle X la regió dels Grans Llacs fou ocupada pels hutus, dedicats principalment a l'agricultura.

Els tutsis no arriben fins el segle XV, però aconsegueixen esclavitzar els hutus, formant una mena de sistema feudal.

A la Conferència de Berlín (1885) les potències europees es reparteixen Àfrica. Ruanda passa a jurisdicció alemanya.

Després de la Primera Guerra Mundial, Alemanya perd les seves colònies. L'any 1923 Ruanda passa al poder de Bèlgica. Els belgues es recolzen en l'aristocràcia tutsi per governar la colònia.

Cap als anys cinquanta, veient pròxima la fi del període colonial i tement el poder tutsi, els hutus comencen a organitzar-se políticament amb el suport belga que

NACIONS QUE S'HAN INDEPENDITZAT AQUEST SEGLE

Ruanda

El context de la tragèdia

vol mantenir bones relacions amb els futurs governants.

1959-1960: els hutus es rebel·len contra la monarquia feudal tutsi. Guerra civil que acaba amb la convocatòria d'un referèndum que és àmpliament guanyat pels partits hutus.

El 29 de gener de 1961 els hutus reclamen la República i és anomenat president del govern provisional Grégoire Kayibanda.

300.000 tutsis es refugien a l'exterior, fonamentalment a Uganda.

Durant els anys següents són contínues les tensions entre hutus i tutsis: incursions tutsis des de Burundi, repressalies, nous exiliats, pastures tutsis convertides en conreus hutus...

5 juliol de 1973: Juvenal Habyarimana dona un cop d'Estat amb la pretensió d'acabar amb els enfrontaments i modernitzar el país.

1979: a Nairobi, els tutsis exiliats funden el Front Patriòtic Ruandès (FPR) amb l'objectiu de reconquerir el poder a Ruanda. Operen des de la veïna Uganda.

1 d'octubre de 1990: els tutsis inicien la invasió de Ruanda i ocupen part del nord del país. Han estat armats pel govern ugandès.

1992: primeres negociacions de pau entre el govern ruandès (hutu) i el FPR (tutsi).

6 d'abril de 1994: assassinat del president Habyarimana. L'avió que el portava de retorn a Ruanda, des de la conferència de pau, és abatut. Acaben les negociacions.

S'inicia la guerra civil. Els hutus comencen la matança sis-

temàtica de tutsis en venjança per la mort del president i per por de ser aniquilats per ells. Les tropes del FPR entren en la capital, Kigali, i es fan amb el poder.

Juliol de 1994: èxode massiu d'hutus per por a les repressalies que ja han començat. En pocs dies més de dos milions de persones fugen sense res cap al Zaire, Burundi o Tanzània. S'instal·len als camps de refugiats entorn de les fronteres de Ruanda.

Retorn de 600.000 tutsis exiliats.

L'esclat actual

La concentració de refugiats hutus, entre els quals hi ha membres de l'exèrcit hutu derrotat, entorn de les fronteres ruandeses és percebut pel govern tutsi de Ruanda com una amenaça d'invasió futura.

Les condicions de vida als camps de refugiats són inhumanes. El retorn a Ruanda, problemàtic i sense cap garantia de seguretat.

D'altra banda, prop de la zona ocupada pels camps de refugiats, habiten els banyamulengues, tutsis estesos per les muntanyes de Kivu a partir dels segles XVII i XVIII. Els banyamulengues havien estat sempre ciutadans zairesos, però l'any 1981, Mobutu Sese Seko, president del Zaire, els retira la ciutadania i el passaport zairès amb intenció d'expulsar-los cap a Ruanda o Burundi. Entre els banyamulengues creix el desig independentista.

Abril de 1996: s'aixeca l'embarcament d'armes a la zona.

Davant de la descomposició del règim zairès, els banyamulengues s'aixequen en armes, per controlar tota la regió del Kivu. Són armats i recolzats pel govern ruandès que pretén neutralitzar el perill hutu a les seves fronteres.

Els hutus dels camps són armats pels zairesos per utilitzar-los contra els banyamulengues.

Comencen els enfrontaments. D'una banda els banyamulengues insurrectes amb el suport de l'exèrcit regular ruandès, i de l'altra, l'exèrcit del Zaire i les milícies hutus.

Els banyamulengues, amb el suport de l'exèrcit regular ruandès, s'apoderen de tota la regió de Kivu i ataquen els camps de refugiats. Aquests fugen en desbandada. Els milicians hutus dels camps de refugiats s'emporten un bon nombre de civils cap a les muntanyes per utilitzar-los com escuts humans.

Centenars de milers d'hutus, vençuts, desprotegits i esgotats, sense cap altre sortida, opten per entrar a Ruanda sense cap garantia.

Causes de la situació a Ruanda

Problemes ètnics. Els pobles hutu i tutsi han conviscut durant cinc segles. La colonització ha utilitzat l'enfrontament per reforçar el seu domini.

Problemes demogràfics: l'elevada densitat de població té molta més importància en un país on la immensa majoria de la població viu del camp. No hi ha terres per a tothom i això fa créixer les tensions.

Problemes socials i econòmics. La pobresa i el sub-desenvolupament augmenten la inestabilitat.

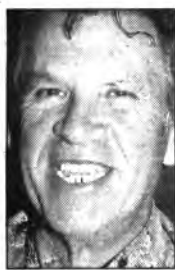
Geopolítica internacional: Les immenses riqueses de les regions veïnes del Zaire fan cobdiciable la presència i la influència a la zona. D'una banda els EUA, i en menor grau Anglaterra, a través dels països anglosaxons (Tanzània, Kènia i Uganda) dona suport als tutsis. D'altra banda, la Unió Europea, singularment França, a través dels països francòfons (Ruanda i Zaire) dona suport als hutus. Ambdós blocs han recolzat i armat governs, imposat o derrotat dictadors, mirant d'estendre la seva àrea d'influència.

Del Butlletí- Fundació per la Pau. Ω

La unitat bàsica de l'estructura social i econòmica a Ruanda és la família extensa. Les famílies viuen d'una manera autònoma, i això explica el predomini del poblament dispers al país. La concentració de població més important es dona a Kigali, la capital ruandesa. A la il·lustració, unes persones a la vora del llac Kivu, a la localitat de Gisenyi.

L'esperit republicà

La frontera republicana (14 d'abril 1931/1997)

EN JOAN QUETGLES, PROFESSOR DE FILOSOFIA

Les eleccions municipals de 1931 varen donar triomf a les formacions republicanes a les grans ciutats. El 12 d'abril, En Francesc Macià proclamava la República Catalana; el 14, es proclamava la República espanyola. N'Alfons XIIIe empenia el camí de l'exili. Es posava fi a mil anys de règim monàrquic.

Com es va demostrar ben aviat, l'entusiasme de les classes treballadores era ingenu. Les forces reaccionàries hispanes ho demostrarien amb escreix. Farien impossible la continuïtat d'aquella "República de treballadors", com la batejava la Constitució.

No he de fer una valoració de les contradiccions i mancances dels republicans espanyols ni tampoc dels catalans (Un dia haurem de veure de quina manera Catalunya-Principat, al 1936, va ésser a punt de recuperar la plena Sobirania nacional). Allò que resta fora de dubte és que les classes populars varen fer heroics esforços per mantenir una República que consideraven seva.

Amb aquest article, allò que pretenc és posar de manifest l'existència d'una FRONTERA política i espiritual: LA FRONTERA REPUBLICANA; la frontera que separa a aquells que combreguen amb el Règim, d'aquells altres que se'n separen i el combaten. M'explic: el Règim monàrquic espanyol actual és formalment democràtic; hi conviuen franquistes i republicans; i la seva Constitució fa una declaració solenne de llibertat d'expressió. Però no és fruit del triomf de les forces populars, sinó d'uns pactes claudicans, per mitjà dels quals s'introdueixen elements contradictoris amb els principis democràtics. M'explic: Dic "Règim", per què "ferma i deixa ben fermat" els privilegis de la classe aristocràtica que va ensorrar la República, i, sobre tot, garanteix el manteniment dels instruments de domini d'aquesta classe.

L'esclat d'entusiasme del 31 no fou una simple celebració per un triomf electoral. Les classes populars i treballadores de Catalunya i de la resta de l'Estat varen pensar que havia arribat el moment històric de la seva llibertat nacional i de l'emancipació social. En cinc anys de República sorgiren més creacions nacionals populars que amb 250 anys de Monarquia hispana. La Frontera Republicana era ampla i clara. A una banda, les forces reaccionàries: Els oligarques

hispanes - els catalans inclosos -, els cacics, els feixistes, l'Exèrcit espanyol, la Guàrdia Civil, l'Església Catòlica espanyola (No així la basca que prengué partit a favor de la l'autonomia basca i de la legalitat republicana. La catalana del Principat fou tot temps ambigua. Les de Mallorca i València, ferotjament colpistes), les grans àrees rurals socialment endarrerides. A l'altre costat, la burgesia moderna, les classes mitges il·lustrades, els ensenyants, els treballadors industrials, els jornalers agraris, els sindicats obrers, els intel·lectuals, i les ciutats.

La Frontera era clara, al 31; i la ingent capacitat creativa de les classes populars catalanes varen commoure l'opinió pública mundial, de manera apassionada i participativa. Amb frenesí, els catalans (Barcelona era el gran focus d'irradiació d'iniciatives de tota índole) posaren amb marxa centenars, milers d'associacions de caire econòmic, social, polític, científic, cultural. Per tot arreu, sorgiren com a bolets Cases del Poble, cooperatives de producció i consum, mútues obreres, escoles (hi va haver una eclosió de propostes de la nova escola, d'avantguarda i populars), centres d'esbarjo, Ateneus de tot pelatge, centres excursionistes, biblioteques populars, cooperatives d'edició i distribució de llibres, centenars de revistes, sorgiment d'una premsa amb català i d'una premsa obrera de Frontera.

Frontera republicana i catalana. Frontera de combat. El poble català era conscient que estava a l'avantguarda i que havia guanyar la batalla contra les forces de la reacció. Al 1936, la Barcelona republicana i esquerrana esdevenia símbol mundial contra la reacció i el feixisme. Les classes populars amb el Govern d'Esquerra Republicana de Catalunya s'atreviren i foren capaces de convocar i organitzar una Olimpíada Popular com a alternativa a l'Olimpíada Oficial que tenia lloc a Berlín, presidida per N'Adolf Hitler i on era issada la bandera de la creu gammada.

La Barcelona del 97, la d'En Maragall i d'En Pujol, és un pàl·lid reflex d'aquella Barcelona de Frontera (és tot un símptoma que en aquests darrers cinc anys la ciutat hagi perdut 130.000 habitants). I Catalunya tota no ha aconseguit encara despertar a un nou camí d'entusiasme.

No, no és del cultiu de la nostàlgia que vull tractar; sinó de la necessitat de marcar la Frontera. En contra de la postura de suïcidi moral de milers -o, pot ser, decenes de milers- de treballa-

dors intel·lectuals catalans, que s'esforcen en amagar-la, hi ha forces polítiques i intel·lectuals que intenten fer-la visible. Sense Frontera, no hi ha camí; mai se sap ben bé cap on es va. A l'hora present, els mitjans de comunicació en català pateixen la pressió i el control de l'Oligarquia espanyola. No s'atreixen a denunciar l'opressió ni l'estat d'injustícia. Aquí, entre les poques excepcions, L'ESTEL DE MALLORCA és una clara mostra que es pot desafiar el Sistema imposat per l'Oligarquia. Tot i la seva migradesa de recursos, L'ESTEL ha aconseguit superar tots els intents d'ofegar-lo. No és sostenible la postura de qualque independentista que dona l'esquena al quinquenari amb un gest despectiu, gest amb el qual expressen les pròpies frustracions i desviacions. Cecs! Nosaltres també voldríem un poderós partit independentista de tota la nació, també voldríem revistes combatives amb grans mitjans econòmics, amb alts tiratges, i amb un "Staff" que fos el millor. Hi ha esquerrans integrats dins els Sistema que menteixen i aixequen falsos testimonis contra L'ESTEL, tot dient que és una publicació xenòfoba. Abunden com a bolets grocs els "catalanistes" de dretes que també fan falses denúncies contra el periòdic. Uns i altres fan falsa propaganda i discursos en privat. Ni uns ni altres s'atreixen a fer una exposició concreta i raonada. Al primer apartat correspondria el cas d'un ex-militant d'un partit comunista revolucionari i que ara treballa dins una institució del govern balear. O la d'aquell jove independentista i insobornable -al meu parer, d'intel·ligència mediocre- que "fa carrera" per esdevenir "líder juvenil" i "trobar" un lloquet digne dins el Sistema. Seguint la veu del seu amo, sense que li tremolés la veu, s'atreixia a dir-me que "L'Estel no tenia credibilitat", i qui ho deia fins feia poc havia col·laborat a L'ESTEL. La traducció que jo faig fer era "L'ESTEL no me convé per a la meua carrera, i els meus amos recompensaran la meua crítica". Un exemple de "bolet groc" és el que va fornir l'apotecari En Climent Garau que, fa uns anys, en una taula rodona va retirar el torn de paraula al Director de L'ESTEL per què aquest s'atreixia a assenyalar la posició d'extremat anti-catalanisme de N'Antoni Alemany, que era ponent de la taula. En Garau havia convidat a la taula el feixista N'Alemany -com a expert!- i llevava la paraula a En Mateu Joan, no per què fos extremista -o de poca credibilitat-, sinó per què deia la veritat! Ω

N'Emilia Sánchez és la madona de l'Acadèmia de Policia Local MYE a la barriada Fleming. Actualment hi ha 130 estudiants per a policia. També té una assessoria, el cap de la qual és el seu marit, en Manuel Reifs.

Fa 27 anys que en Josep Lluís Ajenco va obrir la Cristal·leria Capital. Ara en fa dos que està a la barriada Fleming de Ciutat.

En Bob Plat Voet, natural d'Holanda, fa un mes que ha obert la Botiga de Retolació Profit Sign a la barriada de la Plaça de Toros. En Bob empra un nou sistema de rètols lluminosos.

TABACALERA, S.A.

Ana Mª Fernández Perelló
EXPENDEDURIA DE TABACOS N.º 30

**El lloc on se venen
més Estels de la
barriada**

Plaza Alexander Fleming - Telèfon 75 42 91
Arxiduc Lluís Salvador, 55 - 1^a A - Telèfon 29 40 02
07004 - PALMA DE MALLORCA

J E M A S. L.

FONTANERIA, OBRARIA,
PINTURA, ELECTRICITAT,
CRISTALLERIA,
MOBLES DE PLADUR, REFORMES

**URGÈNCIES Telèfon Mòbil
907800534**

**Arxiduc Lluís Salvador, 50
Tel. 20 46 03**

Cristalleria ARXIDUC

**VENDA I COL·LOCACIÓ
DE VIDRE PLA I DECORATIU
VIDRIERES
ARTÍSTIQUES**

C/. Arxiduc Lluís Salvador, 117 Magatzem: C/. Jaume Ferran, 50
Tel. i Fax: 20 70 46 Tel. 29 34 54
07004 PALMA - MALLORCA

Minories nacionals

FERRAN LUPESCU

Una *minoria nacional* és un conjunt de membres d'una ètnia que viuen al territori propi d'una altra ètnia i que hi han viscut durant força temps (durant segles, especialment).

Observeu que el concepte de *minoria nacional* es diferencia clarament del de *nació oprimida*: aquesta consta d'una ètnia que viu al seu propi territori, però que manca d'Estat propi (i que, per tant, és dominada per un Estat estranger... o per diversos).

A voltes hom diu que els catalans (o els bascos, etc.) constituïm una *minoria nacional* "al si d'Espanya" (o "de França"). Això és erroni: falsifica la realitat. Succeeix que hom pren com a marc d'anàlisi el conjunt de l'Estat espanyol, com si aquest fos una sola i única nació, i llavors, és clar, resulta que hi ha més espanyols que catalans, en el conjunt de l'Estat; i, per tant, els catalans som "minoritaris". Ara bé: si allò que hom vol entendre és la realitat etnolingüística,

el marc d'anàlisi ha d'ésser *la nació*, i no pas l'Estat. És ben clar que els catalans vivim al nostre propi territori, on, a més a més, no som precisament minoritaris. En el marc de l'Estat espanyol, com del francès, els catalans no constituïm cap "minoria nacional", sinó una *nació oprimida* (o, si l'expressió els resulta tremebunda als legalistes, una *nació sense Estat*).

Què seria, doncs, una *minoria nacional*? Imaginem que un cert nombre de catalans s'haguessin establert pels volts de Marsella a inicis del segle XVIII, i que llurs descendents continuessin vivint-hi tot conservant la llengua, determinats costums propis, una certa *autoconsciència*, etc.: hi constituïrien una *minoria nacional*.

Històricament -i a grans trets-, els països de l'Europa occidental han estat força homogenis des del punt de vista etnolingüístic; de minories nacionals, pràcticament tan sols hi ha hagut jueus

i gitanos¹. L'excepció fora la península itàlica, amb minories tan considerables com la grega de Nàpols i l'albanesa de Nàpols i Sicília. A l'Europa central i oriental, en canvi, abunden les minories nacionals -i antigament encara més-: hi ha minories bielorusses a Letònia, Lituània, Polònia, Ucraïna i Rússia; minories poloneses a Lituània, Bielorús i Ucraïna; minories hongareses a Eslovàquia i a Romania; minoria eslovaca a Hongria; minories romaneses a Hongria, a Ístria, a Macedònia, a Ucraïna...

Naturalment, les minories nacionals tenen dret a la conservació i desenvolupament de llur llengua i cultura, etc.; i deuen lleialtat a la nació que les acull. La persecució de les minories nacionals és un crim etnològic com qualsevol altre.

Per a acabar, potser caldrà aclarir que els hispanòfons (gent de llengua espanyola) que viuen a Catalunya no hi constitueixen *minoria nacional*: llur presència al país és relativament recent. D'altra banda, llur nombre és molt elevat, i llur llengua i cultura coincideixen amb les de l'Estat. Així doncs, els hispanòfons de Catalunya constitueixen allò que podríem anomenar un *col·lectiu ètnic immigrat*. En aquest tipus de col·lectius, allò pertinent a llarg termini és una integració per fusió amb el medi autòc-

ton (tot aportant-hi determinats valors culturals, etc.). Tractar els hispanòfons de Catalunya com a *minoria nacional* seria una manera força hàbil de manipular-los: equivaldria a transformar-los en quinta columna colonitzadora. I això, evidentment, resultaria tan funest per als interessos de les classes populars de Catalunya en general, com valuósíssim per als interessos de l'Estat opressor.

A les nacions oprimides, també hi ha hagut forces d'ocupació estrangeres -en petit percentatge sobre la població total: fou el cas de Catalunya fins ben endinsat el segle XX. A voltes, també hi ha hagut colons: és el cas dels camperols polonesos introduïts pels senyors feudals a Bielorús des del segle XVI, o dels camperols francesos arrossegats als Països Baixos pels feudals de França des de l'Edat Mitjana (observeu, de passada, quina manera més hàbil de dividir les classes populars en pro dels interessos d'una minoria explotadora). Però tot això, és clar, ja no entra dins el concepte de *minoria nacional*. Ω

Fa 34 anys que Na Miquela Veny és la madona del Forn Can Coll de Sant Jordi. Té sucursal a Ciutat i a son Ferriol. Aquest forn fou obert pel seu sogre en Mateu Coll l'any 1955.

Fa 6 anys que en Jaume Mesquidava lloga el Restaurant Can Quirante de Sant Jordi a l'amo en Mateu Campet. L'especialitat de la casa és la paleta de xot marinada que despatxa al preu de 875 ptes.

En Miquel Ensenyat regenta des de fa tres anys la botiga d'Informàtica BSI a la barriada de la Plaça de Toros.

Les religions, opi del poble

De "religions" n'hi ha moltes. Hi ha el catolicisme romà, protestantisme, Testimonis de Jehovà, judaisme, budisme, ocultisme, i altres "ismes", com ara, racionalisme, humanisme, moralisme... i uns altres escapismes dels problemes arrelats en cada persona.

Però Salvació, canvi de vida, alliberament i pau d'eternitat en virtut de l'amor de Déu en Crist, d'això només se'n troba a la Gràcia de Déu en Crist.

"I en cap altre no hi ha salvació: que no hi ha cap més nom, sota el cel, donat als hòmens, en que puguin ser salvats". (Fets 4:12).

Qualsevol persona pot ser religiosa de la religió que sia i estar per dins sec i buit. Pot tenir una "pietat" aparent i ser un hipòcrita i un infeliç. Així vist, la "religió" és, en paraules de Marx, l'opi del poble.

Crist va venir a canviar l'home qui, cregui o no cregui en Déu, té un

cor dur i egocèntric. "Us donaré un cor nou, i ficaré esperit nou dins de vosaltres i trauré de la vostra carn el cor de pedra... I ficaré dins de vosaltres el meu Esperit". (Ezequiel 36:26-27).

Aquesta realitat profètica es veu en moltes vides capgirades, com es ara el canvi de vida experimentat per un fanàtic religiós conegut amb el nom de Saül de Tars, transformat en un home nou, ple d'amor de Déu i conegut com a l'Apòstol Sant Pau.

Ell mateix diu: "Si algú es troba en Crist, nova criatura és..." (2ª Corintis 5:17).

Llegiu la conversa de Crist amb Nicodem, home religiós i humanista. Crist li parla de la necessitat d'una regeneració o nova vida per entrar al Regne de Déu (Joan 3:1-15).

Les religions ens col·loquen etiquetes externes, ens divideixen, ens imposen lleis des de fora, ens poden manipular i enganyar també per

diners i, encara més, per interessos d'Estat.

Però Déu obra des de l'interior de l'home. Ell revela el seu amor, perdó, la Gràcia i Misericòrdia per a qui, donant una passa més enllà en la seva manera de ser, vol deixar els seus vells camins secs i errats, durs de vergonya i insensibilitat. Un nou camí amb cor.

Amics: Jesús és el Bon Pastor, te vol, te cerca. Vol entrar dins el teu cor i brillar com un sol dins el teu esperit. Canviar la vida esmorteïda o furiosa, les cadenes que et destossen i esclavitzen.

Amunt, ànima forta! Traspasa la boirada i arrela dins l'altura com arbre de penyals.

Veuràs caure a tes plantes la mar del món irada i tes cançons tranquil·les aniran per la ventada

com l'au dels temporals. Miquel Costa

Ajuda Evangèlica dels Països Catalans. Ω

Són els perruquers i els clients de la Perruqueria Xim i Julia, que fa un any tenen la perruqueria a la barriada Fleming. Abans estaven a la barriada de Bons Aires.

◆ En Joan Bosch, natural d'Esporles, fa 40 anys que va obrir la Carnisseria Cas Canonge a la barriada des Coliseu de Ciutat.

◆ Els germans Salvà, de Ciutat, fa tres anys que regenten la botiga d'Il·luminació Strong a la barriada de la Plaça de Toros. D'aquí un parell de mesos se muden a son Fuster.

Restaurant Cas Carbone

Dimarts
tancat

Ctra. de Manacor, km 28 • Tel. 64 65 04 • 07230 Montuïri

**Automòbils
PLA DE NA TESA**

Compra i venda de vehicles
C/ Weyler, 12 • Tel. i fax 60 04 45 Pla de Na Tesa

GT

**GRAFICAS
TENDA**

PERE PONS OLIVER

C/. CALIXTO III, 11 A - Tel. 75 01 24 - PALMA DE MALLORCA 07004

RESTAURANT S'HOSTALOT

Menú dies feiners: 650 ptes. Cuina Mallorquina
Porcella rostida • Escaldums • Carn Torrada

Camí Vell de Sineu, km 5 • Tel. 42 87 12
S'Hostalot

**RESTAURANTE
Casa Jacinto**

c/ Barranc, 20 • Tel. 40 18 58 • Gènova

**Restaurant
Ca'n Quirante**

Sant Jordi
a 10 minuts de Ciutat

C/. L'Econom Caldentey, 2 • Tel. 74 20 68 - 07199 Sant Jordi

Tancat els dimecres (excepte festius)

PALETA DE XOT. MARINADA 875 •PROVI-LA•

G l o s e s

Jo me vaig fer hostaler

CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR

Sa quimera me pegà
de eixecar un hostal,
sense tenir cap real,
per tot doblers vaig cercar.
Cinc-centes mil m'en deixà,
una família amiga,
els set per cent sa consigna,
cada any haver d'abonar.
Cinc-centes mil des solar
i cinc-centes que em deixaren,
més, cent mil que m'en quedaven
quan vaig sa casa arreglar.
El moment de començar,
devia més d'un milió,
això va ser una acció,
només un valent la fa.
Amb sos banc jo confiava,
que duros me deixarien,
però me dessagnarien,
pegant-me sa punyalada.
L'interès se assenyalava
en es quaranta per cent,
aquella tan dolça gent,
sa ganiveta et clavava.
Uns quant d'anys jo seguiria
amb males situacions,
ja tenia il·lusions,
que el triomf alcançaria.
Molt de turisme venia,

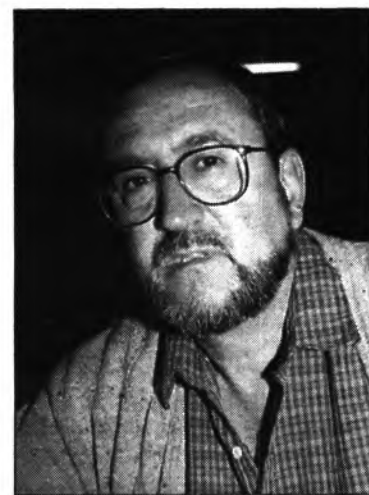
i duia molt de doblers,
els gastava en excés,
amb res tenia mania.
A n'és veinat hi havia,
un hostal funcionant,
ell m'anava ajudant,
quan duro me mancava.
Jo a ell li contaria,
sa meva situació,
tenia sa convicció,
que jo no m'en sortiria.
Com que jo me confessava,
dient-li sa veritat,
duro no en tenia cap,
per lo que me proposava.
Ell de fet, en confiava,
que no em podria sortir,
es cas pot be succeir
sa meva finca es quedava.
Vaig lluitar desesperat,
fins que la acabaria,
de roba i llits la vestia,
tot ho tenia endeutat.
Jo vivia confiat
que un moment triunfaria,
un bon ambient se vivia
tot de client ben estibat.
Sa dona molt m'ajudava
posant-hi molt interès,

de rentar i lo demés,
cap moment no s'assustava.
A sa lluita aguantava
en es difícil combat,
com aquell valent soldat,
que fa tremolar s'espasa.
Se va començar a queixar
que la mare li dolia,
a revisió aniria,
pes mal poder detectar.
Es resultat li donà,
"no tenia solució",
me digué aquell doctor,
"a n'és mig any morirà".
La varem dur a Son Dureta,
pes suero aplicar-li,
el mal feia el seu camí,
ja no s'aguantava dreta.
I jo amb una moteta,
allà a dormir anava,
a ella la consolava,
aguantant-li sa maneta.
Des servicis de s'hostal,
de fet jo m'en cuidaria,
fregava i rentaria,
planxant llenzol i cabeçal.
Jo feia gros es jornal,
i pa amb oli per menjar,
cap duro per jo gastar,
no trobava un real.
Sense menjar m'aguantava,
fent tot es treball feixuc,
des banc tenia rebut,
que a pagar m'avisava.
El meu cap molt calculava,
com n'havia de sortir,
sempre trobava camí,
que els assumptes solventava.
Carregat de maldecaps,

a son Dureta aniria,
per veure na Margalida
per saber son resultat.
Vaig quedar ben retgirat,
el seu llit buit trobaria,
a reanimació estaria,
visquent moment apurat.
Un mal moment jo vivia,
per favor vaig demanar,
per sa dona visitar,
si qualche cosa em diria.
Els seus ulls tancats tenia,
per mai més ja obrir-los,
ja no sentia dolors,
en aquell moment moria.
A Lluçmajor la durien,
ben morta aquella nit,
jo amb so cotxe estordit,
que amb ella també venia.
Grossa festa hi havia,
a plaça de Lluçmajor,
santa Càndida és es patró,
i un bon ball hi havia.
Jo desconsolat plorava
no trobava cap consol,
hi estava ben tot sol,
vivía una hora amarga.
Un moment m'ajonellava
per voler-la despedir
una besada li dí,
sos llavis freds li trobava.
Me trobaria tot sol,
sa salut me flaquetjava,
a n'és metge jo anava,
per observar es meu control.
Se va revestí de dol
quan mes pipelles girà,
vitamines receptà,
per ajudar al meu consol. Ω

Na Maria Torres, natural de la Soledat, regenta des de fa dos anys la Botiga Estil en Banys a la barriada de la Plaça de Toros.

N'Armand Martorell, natural de Barcelona, fa 17 anys que regenta la Botiga de Mobles i Moquetes és Tren, a la barriada de la Plaça dels Toros.

Carrer de
Manacor, 121-C

Tel. 27 85 18

07007 Palma de
Mallorca

BAR - RESTAURANT
ESPECIALITAT EN

Andreu

Arròs brut • Paella • Cordon blue • Bistec al pebre • Sípia
Conill a l'allet • Escalopa • Llenguado Meunier • Carns i Peixos
c/ Grua, 6 • La Ribera • Ca'n Pastilla • Tel. 26 10 73
Sortida 10 autopista (dimarts tancat)

Envelats SOTO
FABRICACIÓ I INSTAL·LACIÓ

Envelats de tot tipus
Manuais i Automàtics
Tancaments d'Alumini

C/. Biniali, 4 Local 9
Rafal Nou

Tel. / Fax 477154 - 276137
07008 Palma de Mallorca

**TENNIS
SON RIGO**

Tennis
Futbol-sala
Håndbol
Petanca
Cir. footing

Squash
Volei
Mini-golf
Tennis taula
Gimnàs

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66
Sometimes • Palma de Mallorca

CAN TITO RESTAURANT

PEIXOS I MARISCS FRESCS
CUINA MALLORQUINA

c/ Palmera, 6 • Tel. 27 10 16 • 07006 El Molinar (Palma)

**SERVIAUTO
ARENAL S.A.**

SERVI OFICIAL

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes
Tel. 26 81 11 • Fax 74 32 77
07006 S'Arenal-Palma (Mallorca)

PLASTIFICACIONS
FOTOCÒPIES
MATERIAL OFICINA
SEGELLS DE GOMA
ROTULACIÓ
FORMULARIS EN CONTINU
SERIGRAFIA

"On la qualitat i el
servei és lo primer"

C/. Arquitecte Bennàsar, 20
Tel. y Fax 20 57 56
07004 Palma

Especialistes en Reproduccions
Tractament d'Imatge per
Ordinador
Servei de Scanner

Zoto-Durán

Ezequiel Durán
31 Diciembre, 20 - Tel. 29 31 33
07004 Palma

**AIGUA POTABLE
A DOMICILI**

Als termes de Ciutat,
Marratxí i Lluçmajor

Telèfon 74 27 68

Fabricació, Exposició i Venda:
Joan Alcover, 8 - Tel. 77 14 02 - 07006 - CIUTAT

Toldos ARAGON

ENVELATS BALCÓ - TERRAÇA - CAPOTES-
ENVELATS PLANS - COBERTORS PISCINA -
LONES - TREBALLS A MIDA

Aragó, 112 • baixos
Telèfon 27 01 00

07008 • Palma de Mallorca

L'ESTEL de Mallorca

EL DIARI DELS MALLORQUINS

**SUBSCRIVIU-VOS-HI !!
ANUNCIAU-VOS-HI !!**

PETITS ANUNCIS

BORSA
IMMOBILIÀRIA

A la plaça des Banc de s'Oli, lloc primer pis per trenta mil pessetes. Tel. 665336.

Lloc per dies apartament a Palmanova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urb. Galatzó. Tel. 671419.

Traspàs fusteria al carrer d'Antoni Rosselló a la barriada de la Soledat de Ciutat. Tlf. 271065

SERVEIS
PROFESSIONALS

S'ofereix jardiner amb coneixements de cuina. Demanau per en Lluís. Tel. 604790.

Cerc feina per guardar nins petits a ca seva a ca meva per les zones de Sineu i Maria. Tel. 525380.

La Casa Catalana de Mallorca ensenya ball de bot i sardanes. Tel. 753559.

Si vols fer feina amb els àngels, apunta't al "Taller dels Àngels". Informació al telèfon 281642 (Xesca).

El Trio musical Metropolitan s'ofereix per actuar en ball de saló per a la tercera edat. Inserio a hotels. Preus econòmics. Tel. 652674.

Cerc feina per guardar nins a Can Picafort o Inca. Carrer Nou, 5, Maria de la Salut.

S'ofereix pintor empaperador, econòmic, seriós, ràpid i net. desplaçament per tot Mallorca. Tel. 203239

Bugaderia Lliterma. Auto-servei, rentat en sec i en banyat, neteja de catifes, servei ràpid. C/ Virgili, 17. Tel. 266331. Can Pastilla.

Planxisteria, pintura, mecànica. Taller San Francisco. Camí de Son Fangos. Tel. 490314. Es Pil-lari.

Pneumàtics Son Ferriol. Equilibrat de rodes, canvi de rodes i pegats, alineament de direccions assistida per ordinador. Avda. del Cid, 73. Tel. 427553. Son Ferriol.

Si teniu qualche vidre trencat, crida al 473819 i el vos posarem tot d'una.

Cerc feina per fer a ca meva. Tipus ceràmica, sabates o similar. Tel. 297067.

Cerc feina de representant d'arts gràfiques o comercial de publicitat. Tel. 297667.

Es confecciona o arregla qual-sevol peça de vestir, cortines, coixins, etc. Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per ordinador. Netedat i rapidesa. Tel. 771005.

Televisors, vídeos, ràdio-cassettes, els arreglam. Electrònica J. Garcies. C/ Francesc Frontera, 10. Tel. 264335. Coll d'era Rabassa.

Gabinet de Psicologia. Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193.

Tenc 23 anys, estic acabant la carrera de ciències polítiques i sociologia. Voldria contactar amb empresaris per a començar a fer feina després de l'estiu. Preferentment treballs administratius, tot i estar obert a qualsevol altre possibilitat. Miquel A. Rodríguez. Poeta Juan Boscan, 4-4c-18013 Granada.

Venc figures de guix per a decorar. Cinquanta models diferents. Preus sense competència. Des de 150 ptes. unitat. Servei a domicili. Comanda mínima 5.000 ptes. Truqueu els horabaixes i vespres. 294444.

PERSONALS

Industrial de 50 anys. 500.000 al mes. Desig conèixer dona senzilla, no fa res si té fills, que sia amorosa i dolça. 717354.

Relacions públiques viuda de 41 anys, bona situació, bona presència, esdevenidor resolt, desig amistat amb senyor culte d'edat similar a la meva. 717354.

Arquitecte, 49 anys, bona presència, 500.000 al mes, desig amistat senyora culta, formal i sense problemes. 719534.

Viuda 65 anys, molt distingida, bons ingressos i un cor gran.

PER IL·LUMINAR
LA SEVA LLAR
ELÈCTRICA
NYEGOS

Jaume Balmes, 45 • Telèfon 29 56 18
07004 Ciutat de Mallorca

Desig conèixer senyor culte, 712064.

Industrial, 47 anys, ingressos elevats, pisos, cotxe, negocis; desig amistat amb senyora de 30 a 40 anys, que sia seriosa i sense problemes. 719534.

Atreveix-te a cridar-me! Jo també ho necessito, me trobo sola. Tenc amistats, però me manca l'amor. 716385.

És que l'amor no té poder damunt tu? Industrial de 39 anys. 500.000 al mes, pis, xalet, cotxe. Desig casar-me. 717354.

Viuda, 55 anys, sense fills, negocis propis, pisos, estalvis; desig refer la meua llar amb senyor culte entre el 55 i els 68 anys. 717354.

ATS, 32 anys, viuda i amb una nina, sense problemes econòmics, desig amistat amb senyor formal. 719534.

Separat de 28 anys, tenc una bona feina, som senzill, amant de la llar i tenc la vida resolta. Desig refer la meua llar amb al·lota de la meua edat. 712064.

Enginyer de 36 anys, fadrí, futur assegurat, bona presència i molta d'il·lusió. Me vull casar amb al·lota seriosa entre el 25 i 36 anys. 719534.

Senyora de 27 anys, alta i atractiva, desig amistat formal amb senyora i senyoreta entre els 20 i els 40 anys. 726385.

Divorciada de 57 anys, 1'70 d'alta, currota i elegant amb estudis superiors, pis i estalvis importants. M'agradaria refer la meua llar amb senyor culte. 712064.

Separada de 32 anys, estudis universitaris, cotxe i apartament, visc sola. Vull amistat amb senyor formal, m'és igual el seu estat civil. 726385.

Viuda de 57 anys, 1'65 d'alta, sentimental, pis, cotxe, estalvis... M'agradaria conèixer senyor mallorquí, culte i sense problemes. 726385.

Al·lota de 17 anys s'ofereix per a feina seriosa o per a donar classes d'EGB. Tel. 677727.

Vull deixar d'ésser esclau dels castellans. Cap partit polític m'ajuda a aconseguir la llibertat. Me vols ajudar tu? Telefona'm al 964 531 175. Josep Casalta.

Atenció, catalans i catalanes independentistes. Vull cartejar-me amb tots vosaltres. Estic boja pel bon rock català: Sàu, Els Pets, Lax'n'busto. No us talleu i escriviu a Marta. Indústria, 114-08030 Malgrat de Mar.

Al·lots i al·lotes! ens agradaria cartejar-nos amb gent de tots els Països Catalans, des de Perpinyà a l'Alguer, les Balears i València, de 17 a 21 anys. Escriviu-nos les vostres contribucions per la independència i de segur que formarem una gran penya catalanista i independentista. Isaben Canela i Cinta Arasa. Apartat 129-43830 Torrendenbarra.

Als Països Catalans es fa molt bona música! M'agrada, però, en especial la que surt de Mallorca a càrrec d'en Tomeu Penya. Independentistes, si somniem en una nació lliure plena de música catalana i de vibracions nostres, escrivim-me: Francesc Bujet. Passeig del Migdia, 32-2-3-17200 Palafrugell.

Ens agradaria cartejar-nos amb al·lots i al·lotes que com nosaltres estiguin penjats/penjades per Lax'n'busto i que defensin la nostra llengua. Raquel Llagostera Costa. Gardènia, 4-08880 Cubelles.

Senyoreta de 25 anys, morena, amorosa, simpàtica i amant de la llar. Bona situació, estalvis i cotxe. Cerc company fins els 40 anys. 712064.

Administratiu fadrí de 26 anys. Bon lloc de feina, estalvis, cotxe... M'agradaria trobar una al·lota formal per casar-m'hi. 712064.

Modista, separada i sense fills, de 31 anys. Pis, cotxe i estalvis. Vull conèixer senyor culte per refer la meua vida. 712064.

Empresari de 43 anys. Divorciat sense fills. Casa, cotxe i un parell de negocis. Vull conèixer al·lota sense fills ni problemes. 712064.

Fadrina de 62 anys. Tenc pis, xalet i cotxe. Vull conèixer senyor viudo o fadrí, culte i sense fills. 712064.

Viuda de 56 anys, encara som ben guapa i tenc la vida resolta amb xalet, pis i estalvis. Vull conèixer senyor. 712064.

Fadrina de 31 anys. Curra i culta. Tenc pis i estalvis. Vull trobar un al·lot formal. 712064.

Estudiant de 22 anys. Som curro i culte. Vull trobar una al·lota de 18-20 anys. 712064.

Divorciat de 42 anys. Alt, culte i amant de la llar i dels nins. Cerc senyora dolça i afectuosa. 712064.

Viuda de 49 anys, joliva, cultivada i de poble. Tenc cotxe i vull refer la meua llar amb senyor bona persona i treballador. 712064.

Separada de 40 anys. Amorosa i simpàtica. Vull refer la meua llar amb senyor formal. 712064.

Metge retirat. Som ben curro i agradable, 1'76 d'alt. Vull conèixer senyora de gran cor. 712064.

Me trob ben tota sola. Tenc 52 anys i visc de rendes. Pis, xalet, estudi, cotxe... te faré feliç. 712064.

Militar fadrí de 29 anys, joliva, amorós i agradós. Me vull casar amb al·lota seriosa entre els 25-29 anys. 712064.

Divorciat de 65 anys: negocis, pis, xalet, cotxe. Vull conèixer senyora per no estar tot sol. 712064.

Senyoreta de 25 anys. Som morena, galanxona, simpàtica, d'1'65 d'alta. Tenc estalvis i cotxe. Cerc company fins als 40 anys. 712064.

Senyora de 63 anys. Tenc una bona pensió. Som jovial, atractiva i encara estic per jugar a conillons amagats. Cerca'm al 712064.

Cercam gent entre els 18 i els 45 anys per excursions, sortides, etc. Abstenir-se els qui vagin de mala fe. Apartat 1.792 Ciutat.

Pensionista de 78 anys, 1'80 d'altària, català. Vull conèixer senyora pensionista entre el 50 i 70 anys, per no estar tot sol. Tenc bona pensió i pis amb 5 habitacions i dos banys. Cerca'm al 462536. Ferran.

Hola! Som una al·lota felanixera. Som molt independentista, i estic boja pels Sau, pels Ocults i pels Pets. Segur que si m'escriviu feim una gran amis-

tat. Som molt divertida. Adéu. M. Glòria. Carrer d'en Magallanes, 29- 07670 Portocolom.

Senyor seriós i responsable de 53 anys. S'ofereix per cuidar senyor major i atendre'l en totes les seves necessitats. Per entrevista podeu escriure a n'En Carles. C/ Reis Catòlics, 31-07008 Ciutat de Mallorca.

Vull intercanviar revistes, còmics, fanzines i adhesius amb tots aquells joves que estiguin orgullosos de tenir sang catalana o basca a les seves venes. Pau Arranz- C/ 2 Volta 31- 07209 Son Mesquida-Mallorca.

Viudo mallorquí de 52 anys, abans casat amb una estrangera, se relacionaria amb mallorquina de 35 a 45 anys. També podria ser estrangera, però mai forastera. JABP. Apartat 161-07600 s'Arenal.

COMUNICATS

La Generalitat de Catalunya ofereix a entitats i de franc llibres, fulletons i material informàtic sobre la nostra història nacional. Per rebre'ls, cal enviar una sol·licitud a la Generalitat fent esment de l'entitat, adreça, telèfon, l'ús que hom en pensa fer i el nom complet del qui fa la petició amb la signatura i segell de l'entitat. Molt indicat per a professors d'història, ciències socials, català, centres d'ensenyament, biblioteques...

Si vols rebre la revista L'ILLA gratis, la pots demanar a Edicions Bromera, Polígon Industrial, 46600 Alzira. Tel. 96-2402254

Per a tots aquells i aquelles que vulguin lluitar contra l'invasor, contra els traïdors, contra l'exploació obrera, i per una terra lliure i catalana, els Maulets tenim obert l'apartat de correus 349 C.P. 43480 de Salou (Tarragona), per a qualsevol informació o col·laboració contra l'ocupant.

Si voleu rebre una subscripció gratuïta al Butlletí de la Fundació per la Pau (entitat contra l'armamentisme i la guerra) podeu adreçar-vos al telèfon (93) 3025129 o al carrer Pau Claris, 89, Barcelona 08010.

Si voleu rebre llibres en català gratuïts sobre diferents temes d'actualitat, socials o teològics, sols us cal escriure a Cristianisme i Justícia, carrer Roger de Llúria, 13, Barcelona 08010, o telefonau al (93) 3172338.

La delegació catalana de la CSEM, grup d'ajut als països de l'Est, fa una crida per enviar roba, menjar, sabates, medicines etc. Per demanar adreces on enviar-ho personalment, podeu adreçar-vos a: Benjamí Planes, CSEM, passatge Miquel Carreres, 11, 08206 Sabadell. Tel. (93) 7262 918.

Professora titulada fa classes de solfeig, piano i harmonia. Individuals i en grup. Tel. 756114. Magdalena.

Universitèria fa classes de repàs d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Si voleu intercanviar adhesius, revistes, informació, etc, sobre el tema d'alliberament nacional, escriviu a l'Associació «Xavier Romeu». Apartat de correus, 36. 43480 La Pineda. Tarragona.

Motos
Salom

Jeroni Pou, 9 • Tel. 468136
Tomàs Forteza, 24 • 462686

El Consell Nacional Català ofereix diversos llibres, gratuïtament, a tot aquell que els demani, al voltant dels drets i història de la comuna pàtria catalana. Podeu escriure a l'Apartat 15.071 de Barcelona-08080.

Si voleu rebre informació sobre les Joventuts d'Esquerra Republicana (JERC), i rebre els nostres butlletins, escriviu ara mateix a: JERC-Illes. Santiago Russinyol 1, àtic. 07012 Ciutat de Mallorca.

Estam interessats en un intercanvi cultural amb persones i institucions dels Països Catalans que desitgin informar-nos sobre el passat i el present del dits països i estiguin interessats en qüestions vinculades a l'Argentina. Escriviu-nos a: Baigorria 1337. 200 Rosario-Argentina.

Acció Cultural del País Valencià i el Bloc Jaume I ja és a Internet. Si voleu intercanviar propostes d'acció i lluita, o informar d'activitats, etc., podeu connectar: ACPV @vic.servi-com-es

Si voleu col·laborar amb "Ajuda per als nens del carrer", grup català d'ajut a nins abandonats sobretot a Sud-Amèrica, podeu informar-vos al telèfon 93/ 6666354 o ingressar donatius a la Caixa 2100-3071** 721010.

Vos recomanem boicotejar les ONG's espanyoles AGNUR España, Médicos del Mundo i Unicef amb els bancs espanyols Central Hispano i Banco de Santander que els donen suport.

Si voleu samarretes de bona qualitat amb brodat de les quatre barres en or i flama a la mànega i a la solapa i el lema Catalunya en brodat d'aurat sobre el cor. En tenim en negre, blau i blanc i de violades. Costen entre 2000 i 3000 ptes. També tenim banderes catalanes independentistes i de les altres de 1000 a 2000 ptes. segons la grandària, adhesius i altre material patriòtic. Contactau amb el telf. 964/207607 de Castelló. Els mallorquins podeu contactar amb el 265005 de s'Arenal.

Grup que té com a finalitat aconseguir la màxima difusió de la independència arreu de la nació catalana vos enviarà mostres de material editat. Esperam les vostres idees i la vostra col·laboració. Escriviu a l'Apartat 13.203-08080 Barcelona.

BORSA DEL
MOTOR

Tallers Les Cadenes. Mecànica xapa i pintura de l'automòbil. Carrer del Marès, 3-A. Telèfon 265551. Ses Cadenes de s'Arenal.

Si vol un cotxe nou de la nostra gamma, véngui i en parlem. Agència oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

NO EMPRENYIS

EL MEU POBLE

LLIBRES QUE CAL LLEGIR

Deu llibres de poemes de Miquel López Crespí

(Els llibres de poesia més coneguts de l'escriptor de sa Pobla M. López Crespí són els següents: *Foc i fum* (1984); *La rel de les hores* (1985); *Tatuatges* (1986); *Mestral* (1988); *Les Plèiades* (1991), premi de poesia Principat d'Andorra 1990; *El cicle dels insectes* (1992); *Punt final* (1995); *Els poemes de l'horabaixa* (1994), premi de poesia Principat d'Andorra 1993; *L'obscura ànsia del cor* (1996), premi de poesia Pompeu Fabra 1987, Perpinyà; *Planisferi de mars i distàncies* (1996), premis de poesia Miquel Martí i Pol 1994 i Joan Salvat Papasseit 1994)

"La lectura dels textos d'en Miquel López Crespí el que em produí d'entrada fou un fort impacte, la sensació que allí la vida batejava gairebé amb esclat taquicàrdic" (Valerià Pujol).

L'exercici de la lectura poètica moltes vegades és un risc, com també ho és l'aventura de la creació. El lector és temptat dantesca-ment a endinsar-se en el text, a l'infern del text, a "l'inferno" personal del poeta i en pot sortir fortament colpit o francament decebut com a posicions extremes. I això moltes vegades més ençà o més enllà de la "comprensió intel·lectual" del poema. Perquè més ençà o més enllà hi ha sempre la impressió, la sensació que no pren encara formes definides i que precisament per la pròpia textura magmàtica ens vé a dir que en el cor de la matèria hi ha el foc més primicier, la vida en estat pur i terrible que es manifesta en el vers. Moure's en el terreny de la impressió pot ser perillós perquè el risc de la subjectivació és evident, però he de dir que la lectura dels textos d'en Miquel López Crespí el que em produí d'entrada fou un fort impacte, la sensació que allí la vida batejava gairebé amb esclat taquicàrdic, resultat d'aquesta experiència necessària de la qual parlava Rilke.

Un home de brega

Allí hi havia el record, la memòria, el gaudí, l'odi, la melangia, la invectiva literària. En definitiva l'autor formalitzava la seva experiència dins l'estètica de la "implicació", lluny del joc de la pura facècia. Per això en llegir *Foc i fum* tenia gairebé la sensació d'estar fent un exercici físic, d'endinsar-me com un talp pel continuum del text, d'estar fonyint fang, fent-me meva (fent-me sang) la matèria poètica que l'autor em llençava al rostre incivilitzadament. I calia respirar a voltes de pressa, a voltes pausadament, seguint el ritme d'una escriptura impuntuada, de lectura plural. D'aquí ja en podem extreure la hipòtesi que M. López Crespí no és cap esteta, i que pel contrari és un poeta que s'allunya estarrufant el pèl dels "afeites" dels quals parlava Machado. I aquesta hipòtesi es confirma quan sabem que López Crespí ha estat durant molts d'anys un home de brega, un aferrissat lluitador en els bancals de l'esquerra comunista. Tant és així que la tasca militant el portà a abandonar temporalment la tasca creativa des de l'any 1975 fins el 1980, precisament en un moment que el seu nom començava a donar en el món de la literatura catalana. Aquesta circumstància potser l'abocà a una certa marginalitat en

el context de la cultura catalana, malgrat ser molt conegut a Mallorca. Malgrat tot la represa s'endevina forta, enriquit de tota l'experiència personal assumida i que ara es transmuta en creació.

Una lluita a favor dels intel·lectuals mallorquins marginats dins la pròpia cultura illenca: Alomar, Rosselló-Pòrcel, etc., etc.

En els poemes del llibre veiem contrapuntejar diversos nuclis temàtics: visió de la realitat, de la realitat mallorquina, visió de l'existència de l'home, visió de l'amor, referències i relacions poètiques (Rosselló-Pòrcel, Martí i Pol, Gabriel Ferrater, Alomar...), concepcions estètiques.

No és estrany doncs que en altres poemes parli de l'equivalència poesia/veritat, poesia/autobiografia i que blasmí "els jardins italianitzants/ amb brolladors i estàtues i pèrgoles/ d'alambinada morfologia modernista" o el "modernisme" d'alguns dels seus contemporanis amb dures invectives literàries, com és el cas de "Carta personal". En aquest context també rebutja la tradició de l'escola mallorquina, del ruralisme, i "deslliurat de totes les seves referències" opta per l'estètica del vers efímer. És lògic doncs que en el santuari personal del poeta apareguin els noms de Rosselló-Pòrcel i de Gabriel Alomar, representants en la cadena cultural de la modernitat, no pas del modernisme. Per això Miquel López Crespí, exmilitant, home d'esquerra, escriu des d'una postura d'identificació una epístola a Rosselló-Pòrcel, marginat en el propi context de la cultura illenca. Cal citar també les referències a Martí i Pol i a Gabriel Ferrater, representants de posicions radicals davant la vida, on s'hi barregen el record i la rebel·lia. En el cas de Martí i Pol el poeta és vist d'alguna manera com el resistent, el qui assumeix la pròpia història i es converteix així en una mena d'alter ego, en un pretext literari per al poeta de sa Pobla.

Llibres ben arribats

Els silencis d'Eslet

Novel·la de ciència ficció. J. Solé i Camardons. Pagés editors, Lleida 1996.

L'any 1459, mentre a la Terra s'està gestant una catàstrofe de dimensions colossals, al planeta Eslet, de la galàxia Olz, els seus habitants humanoides són feliços. Gaudeixen de l'amor, la pau, la llibertat, el sexe... Ara bé, són sords i, per tant, tampoc no parlen. Per comunicar-se empren un llenguatge paralingüístic de gestos, mirades i palpaments. Quan a l'escriptura, els humans els en van ensenyant una de molt limitada que només serveix per a transmetre missatges tècnics. No existeix la literatura, doncs, llevat del teatre de pantomina, del qual són uns virtuoses.

Bàsicament la història arrenca quan un esletia ros i de somriure molt amable s'enamora d'una esletiana de cabells ondulats. Açò, que al planeta blau hauria estat simplement l'inici d'una història d'amor, a Eslet esdevindrà l'origen d'un conflicte sagnant; allí no es coneixen les guerres ni els atemptats ni, en general cap mena d'acte vandàlic o violent. El motiu del daltabaix és molt senzill: segons la seua legislació, molt avançada i permissiva per altra banda, les parelles home-dona estaven rigorosament prohibides i només s'admetien els trinomis, o unions de dues dones i un home. Els contendents en el camp de batalla seran el Sistema i el Moviment per l'Amor en Parella. Fins i tot hi sorgirà un altre grup, el Front per la Dansa en Llibertat.

En aquesta obra de ciència ficció hi trobem unes incisives lliçons de sociolingüística, com també unes manifestacions -més aviat manifestos- sobre l'amor i la (mala) vida en parella, tot comptant-ho amb la dolça placidesa dels trinomis. I tot narrat sempre amb un càlid alé poètic.

Els silencis d'Eslet és una lectura molt recomanable per a tots aquells dirigents, i militants, de partits polítics que lluiten per l'alliberament del seu poble. Manuel Joan i Arinyó-El Temps. Ω

Pels poemes de Miquel López Crespí plana la rebel·lió

Per Miquel López Crespí la vida és un valor fonamental, entre altres coses fonamentadora de l'escriptura i per això també reivindica explícitament un altre precedent literari, Verlaine, poeta pànic que deia Dario, rebel, maleït. No és contradictori doncs reivindicar Verlaine i negar les excrescències modernistes. També hi ha una referència explícita a l'estètica brechtiana en el poema "No hi cal ara mateix cap oripell pagesívol", la defensa d'una estètica expressionista que lliga perfectament amb els seus atacs al modernisme, a l'escola mallorquina i a alguns dels seus contemporanis.

Pels poemes de López Crespí plana la rebel·lió, a voltes la rebel·lió contra ell mateix, les referències carceràries, situacions centrades la majoria de vegades a Mallorca, com per exemple els poemes "Inútil intent", "El cel és pàlid, també".

Tot això hi ha en el llibre de M. López Crespí: primavera, és a dir futur; nit, és a dir record de passats feixucs, clam, queixa, rebel·lia i també referències a l'amor i alguns moments de melangia. Valerià Pujol (1).

(1) Valerià Pujol. Premi Documenta 1981. Premi Nacional de la Crítica 1982. Premi de poesia Carles Riba 1983. Ω

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL de Mallorca

Nom.....DNI.....
Cognoms.....Tel.....

ATENCIÓ

- Escriviu un sol anunci per cupó
- Usau lletres majúscules
- Escriviu dins el requadre el text

Ompliu aquest cupó i enviau-lo a:
L'ESTEL de Mallorca. Apartat de Correus 124. 07600 S'Arenal de Mallorca

NATALICI? ANIVERSARI?
CASORI? NOCES D'ARGENT?

No us trenqueu les banyes pensant en regals o peregrinant per botigues de 20 duros, regaleu subscripcions de L'ESTEL d'un any, de dos anys o de cinc anys als vostres essers estimats.

Feu país, família i amistat tot alhora.

DIGAU-LOS-HO amb L'ESTEL

La fam

El text que presentam a continuació és un relat inèdit de JUAN ANDRADE, mort el 1er. de maig de 1981, fundador de P.C.E. i, posteriorment, fundador amb JOAQUIM MAURIN i ANDREU DEL P.O.U.M. (Partit Obrer d'Unificació Marxista). Hem dit inèdit i no és totalment veritat. Aquest relat va ser publicat a Santiago de Xile a la revista BABEL, concretament al número de desembre de 1947, i en un fanzine del POUM de l'any 1983.

Ningú, cap empresonat polític o comú no ha escapat durant aquests anys tràgics a la tortura de la fam, que ha duit a molts, finalment, a la fossa comú ignorada dels cementeris del poble i ha convertit a uns altres per a sempre en éssers físicament inútils.

Nits infinites de desesperació angoixosa, lúcides de febre famolència, en què conscientment hom segueix tot el procés d'una angúnia lenta; desànim i desconsol d'una vida que s'estima entranyablement i per la que es lluita tant; menyspreu envers la inhumanitat de la civilització moderna.

Els més grans patiments passats, tot i haver estat torturats, s'obliden fàcilment amb el gaudi de la vida en llibertat o amb el premi de l'assoliment de l'aspiració per la qual hom ha combatut. Reconstruir en fred, la perspectiva del passat, els turments soferts en les angúnies de la fam els restarà per a sempre una bona part del seu valor reial. Mai no expressarà el veritable dolor del turment, ni recollirà l'autèntica expressió d'allò viscut i d'allò patit.

Aprofitant el blanc de les cartes familiars, petits trossets trobats a l'atzar, als marges d'un llibre, vaig anotant algunes manifestacions sobre la fam viscuda i observada a les presons cel·lulars o penals per on he passat en un calvari de quatre anys i mig. Resum d'aquests apunts ens poden donar, en part, la noció d'aquesta tragèdia sorda que ha tingut lloc en la nostra època i que han sofert milers d'éssers humans.

Hi ha una gran diferència moral i material entre un famèlic internat a una presó o a un penal i sotmès a règim cel·lular. Generalment -parl com ex-internat d'una presó i d'un penal- el menjar sol ser més abundant i millor preparat als camps de concentració, perquè l'internat té certa, tot i mínima, facultat de protesta. El pupil d'una presó, sota una dictadura política, és un ésser enterrat en vida. Hi està, no sols aïllat del món exterior, sinó inclús dels seus propis companys de captivitat. La convivència als camps de concentració representa un derivatiu durant certs moments de la jornada per oblidar l'opressió de la gana. L'aïllament de la presó, la manca

de qualsevol sociabilitat, centra tota la preocupació durant tots els minuts del dia en l'angoixa inoblidable de la fam.

Per experiència personal puc dir que, de manera fisiològica, la fam comença per una espècie d'aigüeta salivosa, que omple la boca i es manté en ella en estat latent. És l'expressió vertadera d'allò que es diu vulgarment "fer-se al boca aigua" i va acompanyada d'un cert sabor semblant a l'estar de purga. Manté el pacient en una situació constant de nerviosisme irritant. Altrament hom experimenta el vertader "buit d'estómac". Hom té la impressió de que el ventre i l'esquena es toquen, de que estan pegats com una hòstia, sembla com si l'estómac fos un organisme mort que deixa un buit... A més a més, la fam fomenta la mandra i l'abúlia; fa badallar terriblement. La nostra cambra a la presó de Bergerac, en els períodes de fam aguda, era un concert continu de badalls. I el badallar és enormement contagiós.

Mentalment, la fam esdevé una idea fixa de la que és molt difícil desprendre's. Encara que realitzant els màxims esforços per orientar el pensament a records agradables allunyats del tot dels problemes del menjar, insensiblement es torna a caure en ells. Sempre, en tràgic contrast amb la penúria present, venen a la memòria els millors records gastronòmics del passat. És una lluita constant de la idea fixa de la fam i de l'individu.

Record que als primers dies de la meva estança a la presó cel·lular de Monauban, la fam m'aturmentava més que mai perquè era el meu primer període d'adaptació a aquest drama. Hi havia en mi, amb persistència impossible de llevar, el record de quan en unió dels inspectors de Vichy hom efectuà el registre de la meva habitació a Toulouse, vaig veure que la meva dona -que havia estat internada- s'havia deixat damunt la taula una botella amb un poquet d'oli i un tros de pa. Hi pensava i repensava que amb allò podia haver-me preparat magnífiques torrades amb oli. Aquest menjar es presentava en diverses formes als meus somnis de fam.

La fam intensa, al menys en llurs principis, fins que l'organisme s'hi

adapta, lleva tota possibilitat de conciliar la son, és impossible dormir. La fam es manifesta per una inquietut del cos que impedeix qualsevol descans; hom té un neguit continu. Quan la fam perdura desapareix també l'insomni. Aleshores es pateix un sopor gairebé permanent. És físicament la feblesa, la pèrdua gradual de pes.

Al principi d'estar a la presó militar de Mauzac també la gana em torturà terriblement. Per les nits tot just em deixava dormir tranquil. M'embogia en la desesperació. M'alçava violentament i em dirigia al "lavabo". Hi bevia aigua una i altra volta com si amb ella apaivagués la fam. En aixecar-me al matí, la boca estava seca i fortament pastosa. La fatiga i la feblesa m'obstaculitzaven el caminar, puix els peus es resistien a realitzar un esforç que no podien fer.

Com una alimentació cerebral quasi tots els presos manifesten la mania malaltissa de parlar constantment de menjar. Recorden els grans tiberis d'altres temps i en fan de projectes pels que vendran. Hom parla del que es menjava abans i del que es menjarà demà. Al nostre dormitori de Bergerac hi havia un jove comunista, massa tímid, fort de constitució i consumit sempre per la febre de la fam. Quan la conversa tractava sobre el menjar ens pregava que hom canviés de tema. Un cert dia dormia damunt el "petate", dolgut de la gana que tenia. Sorgí el tema de sempre. De sobte, embogit s'alçà i llançà les seves mans al coll del que més en parlava. Ens hagerem de precipitar damunt ell per contenir el seu furor.

Quan passí per primera vegada per un penal, m'adoní que alguns presos, amagant-se a la vigilància dels guàrdies, feien anotacions en quaderns que després havien d'amagar per evitar que se'ls confiscassin. Jo pensava que es tractava d'apunts sense importància de records personals. Després esbriní que allò que anotaven eren receptes de cuina. Era estrany aquell que entre les cartes familiars no ocultés algunes d'aquests receptes.

Impacients per la fam, hom espera amb impaciència el "ranxo". I quan aquest arriba, pobre de contingut, i fins i tot d'aigua, un cop consumit hom queda en una vertadera postració. Mai en la vida es pot veure a ningú invadit d'una tristesa més infinita que en aquestes circumstàncies. Ataca una espècie de deixadesa, que, certament és fam però també depressió moral. Hi recorden la fam física i la fam cerebral. Una volta agermanades durant algun temps, és impossible descartar-les. La fam cerebral, és a dir, l'obsessió permanent, esgota molt més que la física.

Fisiològicament la fam es manifesta també per la inflamació de les cames, principalment del turmell.

En aixecar-se els matins, la infladura ha desaparegut en gran part, però al llarg del dia el peu va inflant-se de nou. Tots els famèlics llueïen cames sense formes, com a pals lliços. Aquells que cercaven ingressar a l'infermeria per tal d'obtenir un suplement de menjar ingerien molta de sal per tal de produir-se l'infladura de les cames.

Als primers dies del meu empresonament em passava dies sencers tirat al "petate". Cap a mitjans de juny de 1941 vaig notar que en ferme el llit quan queia el vespre i malgrat el poc esforç que allò suposava, em fatigava extraordinàriament. Fou aleshores quan el ministre de justícia d'En Pétain ordenà que tots els presos fossin pesats una vegada al mes. Amb aquest motiu, vaig descobrir el secret de la meua fatiga extrema: pesava 52 quilos, amb l'84 d'alçada. Quatre mesos abans, en entrar a la presó pesava 73 quilos. Cada mes la gràfica de pesos donava espant, fins i tot entre els mateixos guardians de la presó.

Per experiència he confirmat pràcticament que el sentit del gust és sols una conseqüència del costum i l'hàbit; no pas quelcom concretament determinat per les necessitats de l'organisme. Això explica també, al meu entendre, i no pas d'altres arguments, la varietat universal d'aliments, és a dir, la diferència entre els pobles cultes i els pobles salvatges... El sentit del gust hom habitua fàcilment sobretot per la força de les circumstàncies. Està sempre disposat a adaptar-se quan intervé l'imperatiu retardat impossible de saciar.

El poder de l'apetit és gairebé igual en tots els éssers humans. En la vida normal amb activitats diferents (intel·lectuals o manuals, treballs de precisió o de força) les necessitats alimentàries són diverses i es manifesten, inclús sovint, d'acord amb diferents estats d'esperit. Varia, però és una excepció secundària, segons la constitució física de l'individu (més a menys gros o prim, més o menys alt o baix). Però col·locats en circumstàncies absolutament similars i front a la manca de queviures es pot dir que la necessitat és força semblant en tots. Naturalment cal exceptuar casos patològics que pateixen una dilatació d'estómac que s'en poden passar un elefant sencer. Aquests pertanyen als insaciabls que poden tragar açò. Són incurables i conservaran el complex de fam durant la resta de la seva vida.

És conegut també el cas de remugador autèntic, és a dir, d'individus que masteguen a posta dues vegades els aliments creient així aplacar millor la seva fam. Per primera vegada, durant el menjar del menjador; després tornaven a fer passar els aliments de l'estómac a la boca i els mastegaven de nou molt lentament, gustant-los suaument. Al

costat meu, durant un temps, dormia G., el campió dels rumiants. Només tornar del menjador, es deixava caure al "petate", és cobria al cap amb la manta perquè no el veïessin i començava a rumiar.

Els ulls del famèlic adquireixen una lluentor especial, i fins i tot una certa forma. Hi ha ulls de famolenc que semblen posseir el mateix privilegi que els catòlics adjudiquen a Déu: l'estar per tot arreu. Mirares a on mirares, sempre trobaves l'esguard fixe de certs famèlics. És una mirada estranya, en la que sembla com si els ulls volguessin sortir de les òrbites.

Aquests individus es distingeixen per una habilitat especial per a valoritzar tot el que tenguí relació amb el menjar. Amb una sola mirada esbrinadora poden establir qual és el paquet amb més contingut, qual és la ració de paté que té tres grams més de pes que les altres. El grup dels famèlics coneix millor que ningú tots els moviments que es realitzen a la cuina, tot i trobar-se a una distància d'alguns metres. Durant unes setmanes, tinguí un companys de cel·la a Montauban, d'aquestes característiques. La cuina era a la planta baixa; nosaltres ocupàvem una cel·la del tercer pis. Malgrat la distància de 30 metres, m'anava detallant tots els dies allò que succeïa a la cuina. I no s'equivocava gaire.

Al penal d'Eysse, on jo era contable de cantina, al menjador em perseguïen sempre els ulls de F., un altre torturat per una avidesa intensa, producte d'una semidieta contínua. A la presó militar de Mauzac, tota la barraca trobava sempre els ulls i el nas de P., un nas llarg, més llarg que el d'En Cyrano i que semblava dilatar-se tots els dies a força d'ensumar.

(Al dors d'una carta de la meua dona, trob aquesta nota escrita la penal d'Eysse: **12 de juny de 1942- Estic assegut a un dels racons del pati. Al racó més extrem del meu hi ha un empresonat al qui acaben de lliurar el contingut d'un paquet postal. Les mirades de tot el pati s'han concentrat immediatament en ell. I els qui estan al costat meu m'enumeren tot el contingut del paquet, tot i trobar-nos a uns quinze metres de distància. N'hi ha alguns que amb els ulls es mengen ja mentalment tot el contingut del paquet.**

Nota de la redacció: La fam no és exclusiva dels presos. Els soldats també en passen, i molta. En la meua infància, sentia relats de soldats que havien estat a la guerra i el seu tema preferit era el menjar. En Climent Garau, a la seva vida glosada, que publicam cada quinsena a L'ESTEL, parla ben sovint del menjar i de la fam que passaven. Déu mos guardi de la guerra! Ω